Doğan Kardeş

Mart 1961 ★ 125 Kuruş

TİK-TAK AMCA

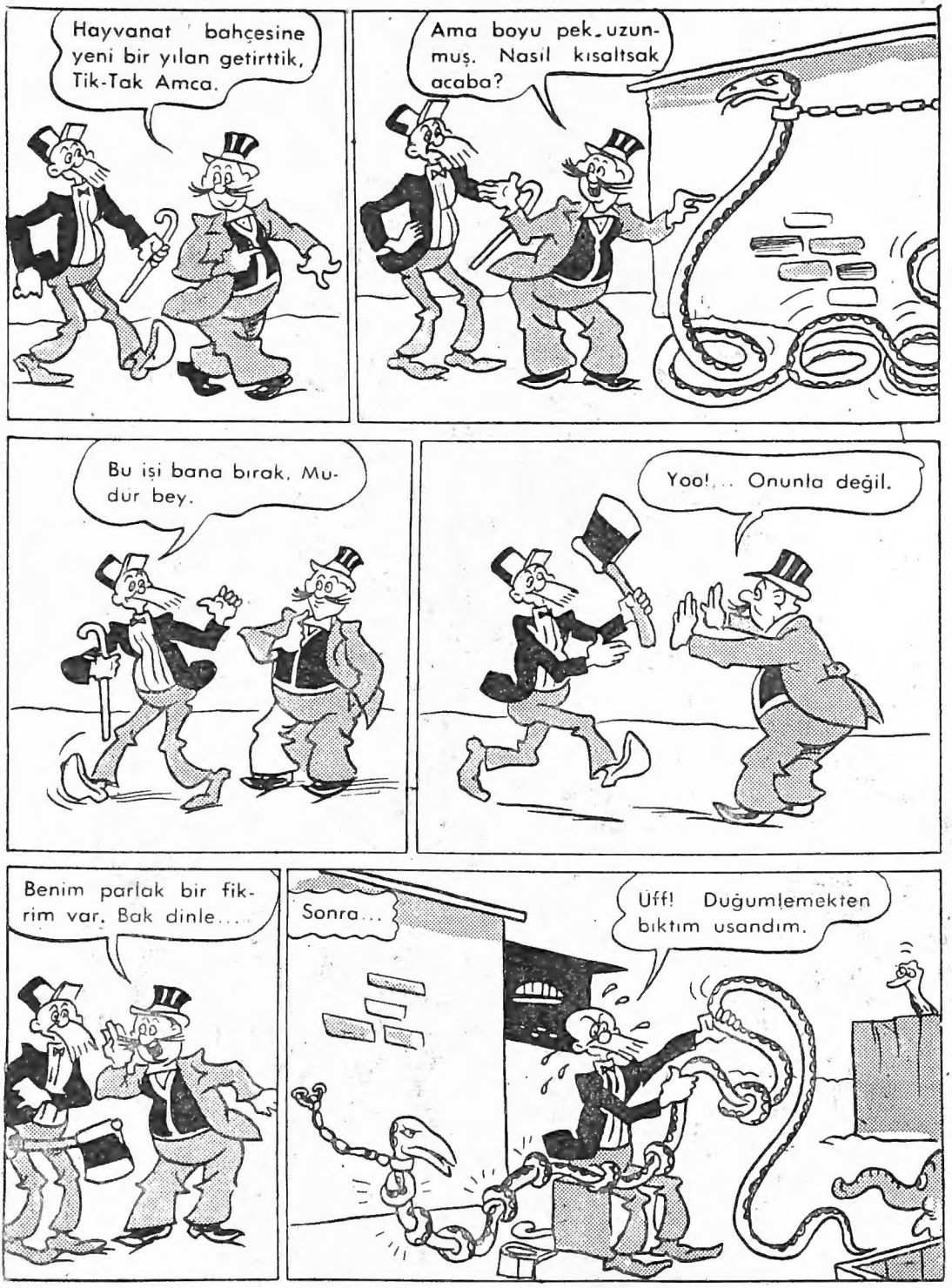
Hayvanat bahçesine yeni bir yılan getirttik, Tik-Tak Amca.
Ama boyu pek uzunmuş. Nasıl kısaltsak acaba?
Bu işi bana bırak, Mudur bey.
Yoo!.. Onunla değil.
Benim parlak bir fikrim var. Bak dinle...
Sonra...
Üff! Düğümlemekten bıktım usandım.

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Kuruluşu: 23 Nisan 1945

•

Sayı : 504 - Mart 1961

Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı işleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 - Beyoğlu ✱ Yazı işleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası»na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Okuma Öğrenen Köy Kızları

Kapak resmimizde okuma yazma öğrenmek için okula giden köylü kız kardeşlerimizi görüyorsunuz. Hepsi okula gitmenin sevinci içinde... Gözlerinin içi gülüyor. Tabiî sevinecekler: Okuma yazma öğrenmek, aydın vatandaş olmak onların da hem hakkı, hem ödevi.

Doğan Kardeş Yayınları arasında çıkan «HALİME» adlı romanda da okuma yazma öğrenmeye can atan bir köylü kızın başından geçen acı - tatlı serüvenler anlatılıyor.

Bir Alman kadın yazarının yazdığı zamanımıza pek uyan bu güzel ve heyecanlı romanı siz de okuyunuz. Evde büyüklerinize de okutunuz.

■

HEDİYE YARIŞIMIZ BAŞLIYOR

23 Nisan çocuk bayramı için hediye yarışımız başladı.

Biliyorsunuz ki, her yıl kardeşlerimiz arasında bir hediye yarışı açarız. Bayramlarda hediye alamadıkları için sevinemiyen birçok kerdeşlerimiz var. İşte bunlar için evinizde, sandıkta sepette, bavulda, dolapta küçülmüş de giymediğiniz eski eşyalarınızdan ne varsa meselâ ceket, pantalon, entari, eteklik, süeter, pabuç, terlik, başlık, eldiven hattâ oyuncak, kitap v.s. gibi ne varsa hemen güzel bir paket yapıp, içine de adınızı adresinizi açıkça yazıp aşağıdaki adrese gönderin:

Bayan Hemşire Nermin
Verem Savaş Derneği
Taksim Merkezi - İstanbul.

yahut:

(49 29 73) numaraya telefon edip Nermin hemşireyi isteyiniz ve kendisinden paketi okulunuzdan veya evinizden aldırmasını rica ediniz.

Haydi kardeşlerim, bu hayırlı yarışta hepinize başarılar dilerim.

Pek az vaktimiz olduğu için işi sakın yarına bırakmayın, bugünden paketinizi hazırlayın!..

■

BAYRAMLARDA NE HEDİYE EDELİM?

Şeker ve çocuk bayramlarında şeker ve çikolata gibi hemen o gün yenilip biten hediyeler yerine, birbirinize kitap hediye edin. Çünkü kitap, en kalıcı hediyedir.

Atom devrinin ilk yolcu gemisi

SAVANNAH

ATOM gücünün ne demek olduğunu insanlar, 1945 Ağustosunda, Japonyanın Hiroshima ve Nagazaki şehirleri üzerinde patlatılan ilk iki atom bombasının o şehirleri ne hale getirdiğini gördükten sonra anladılar. Koca şehir birkaç dakika içinde yanmış, erimiş, kül olmuştu. Sayısı yüz bini aşan insan bir anda yok oldu, birden ölmeyen binlerce kişi de türlü şekillerde (kör, sarsak, kötürüm v.s.) sakat veya dertli kaldı.

Amerikanın kullandığı bu son derece korkunç, öldürücü yeni silâh karşısında Japonya artık harbe devam edemiyeceğini anlıyarak kudretli düşmanı Amerika ile barışmak zorunda kalmıştı.

Atom bombası o zamana kadar savaşlarda kullanılan patlayıcı silâhlardan binlerce defa daha kudretli bir tahrip vasıtası idi. Fakat ondan birkaç yıl sonra atom silâhının yeni bir çeşidi icadedildi: hidrojen bombası. Bunun tahrip gücü ilk atom bombalarınkinden binlerce defa daha büyüktür.

Şimdi dünyada iki devlet, Birleşik Amerika ile Sovyet Rusya, bol miktarda atom ve hidrojen bombasına sahip bulunuyor. İngilterenin elinde kendi müdafaasına yetecek kadar atom bombası mevcut olduğu anlaşılıyor. Fransa da geçen yıl içinde Afrikada Büyük Sahrada başarı ile atom bombası denemeleri yapmıştır.

Büyük devletler arasında bir harb çıkar da bu çeşit bombalar kullanılırsa çok geçmeden yeryüzünde değil medeniyetten, hattâ insanın varlığından bile eser kalmıyacak, diyenler var. İşte bu korku sebebindendir ki, bugün milletler harbten uzak olarak sulh içinde dostça yaşayıp ilerlemenin yollarını arıyorlar. Hem bu yolu da gene atom gücünde bulmaya çalışıyorlar.

Atom gücü artık insanın kontrolü altındadır: İnsan onu dilediği gibi kullanabilir. İsterse yakmak ve yıkmak için bomba yapar, isterse onunla bir fabrika işletir. Netekim bir teneke dolusu benzin, birden ateşleyip patlatarak yangın çıkarmak için kullanılabileceği gibi, azar azar yakılarak bir motörü çalıştırıp araba yürütmek veya bir makineyi işletmek için de kullanılabilir. Atom gücü de insanlar için pek büyük

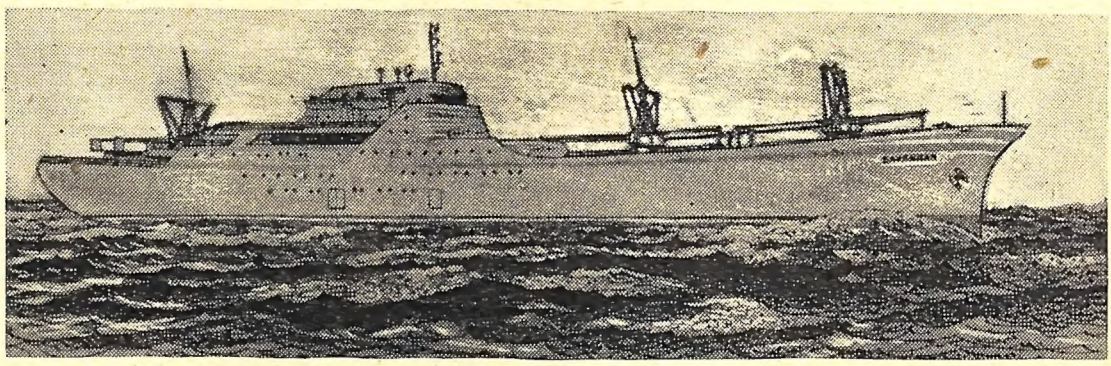

1962 de hizmete gireceği bildirilen SAVANNAH Atom yolcu gemisi bitince böyle olacak.

★ Hakikati arıyanlar bütün insanlığın malı olur. ★

faydalar sağlıyabilir. İşte «Sulh içinde atom», «Barış yolunda atom» ülküsü bundan doğmuştur. Bu ülkünün gerçekleşmesi için atom gücünü nizamlı bir kontrol altında tutarak onu insanlar için yalnız faydalı ve hayırlı neticeler elde etmek maksadı ile kullanmak lâzımdır.

Bu yolda çalışmalar çoktan başlamış ve epeyce ilerlemiştir. Atom gücü ile çalışan fabrikalar vardır. Bunların en büyüklerinden biri İngilterede kurulmuştur ve mükemmel işlemektedir.

Atom gücü ile işleyen Nautilus ile eşi olan ve şimdi Amerikan donanmasında hizmette bulunan öteki denizaltı gemilerini konumuzun dışında bırakıyoruz, çünkü bunlar «savaş» gemileridir. Buna karşılık Sovyetlerin Lenin buzkıran gemisini sayabiliriz: birkaç yıldan beri hizmette olan bu gemi yalnız atom gücü ile işlemekte ve kış mevsiminde kuzey buz denizinde ve Kuzey Rusya ve Sibirya limanlarında buzları kırarak o şehirlerin ulaşma yollarını açmaktadır.

Fakat «Sulh için atom» dâvasını gene Birleşik Amerika büyük ve parlak bir eserle desteklemektedir. Bu eser 22.000 tonluk büyük bir yolcu ve posta vapuru olacaktır. Yapısı tamam olan tekne denize indirilmiştir. Şimdi makineler yerleştirilmekte ve geminin salon ve kamara gibi iç kısımları yapılmaktadır. Atom gemisi bu yılın sonralarına doğru deneme seferlerine başlıyacak ve 1962 ilkbaharında hizmete girecektir. Boyu 181.50 metredir.

Gemiye Amerikan denizciliği tarihinde bir devir başını hatırlatan **Savannah** adı verilmiştir.

«Savannah» bundan 142 yıl önce, 1819 da, Amerikanın Atlantik sahilinde Savannah liman şehrinden

(Devamı sh. 47 de)

MARŞLARIMIZ

Mülkiye Marşı

İL ve İlçelerimizi yöneten vali ve kaymakamları, yabancı ülkelerde yurdumuzu temsil eden elçilerimizi yetiştiren Mülkiye Okulu, 1859 yılında, İstanbul'da açıldı. 77 yıl sonra, yani 1936 da, Siyasal Bilgiler Okulu adıyle, Cebeci'deki yeni ve modern yapısına taşındı. 1950 yılında, çok onursal ve soylu bir geçmişi bulunan bu bilim ocağı, Siyasal Bilgiler Fakültesi adını alarak, Ankara Üniversitesi topluluğuna katıldı.

Mülkiye okulu'nun 42 yıl öncesine kadar bir okul marşı yoktu. 1919 yılında, Mülkiye okulu'nda Cemal Ethem (Yeşil) adında, 19 yaşlarında bir öğrenci, VATAN adlı bir şiir yazdı. O zaman, Mülkiye okulu'nun müzik öğretmeni olan Musa Süreyya bey, bu VATAN adlı şiiri çok beğendi ve onu marş olarak besteledi. İlk adı Vatan olan bu marş, sonradan MÜLKİYE MARŞI adıyle okulun öz marşı oldu.

Mülkiye Marşı'nın bestecisi Süreyya bey, 1884 yılında İstanbul'da doğdu. Babası, ünlü Türk Müziği bestecilerinden Giriftzen Asım beydir. Süreyya bey ilk müzik derslerini babasından aldı. Ney'e benziyen, fakat ondan biraz daha küçük olan Girift adlı enstrümanı çalmasını, yine babasından öğrendi. 24 yaşına kadar seçkin Türk Müziği topluluklarında çalışan, besteler yapan M. Süreyya bey, 1908 yılında, batı müziği öğrenimi yapmak üzere Almanya'ya gönderildi. 1913 yılında geniş bilgilerle yurda döndü. İstanbul Konservatuvarı'nın açılması için candan çalıştı ve oranın ilk müdürü oldu. Okullarda yıllarca müzik öğretmenliği yaptı. Okullar için birçok güzel şarkılar ve marşlar besteledi.

1931 yılında, büyük sanatçı M. Süreyya bey hastalandı ve çok sevdiği öğretmenlikten, gönülden bağlı olduğu öğrencilerinden ayrıldı. İki yıl sonra, 1933 de, İstanbul'da hayata gözlerini yumdu.

42 yıl önce bestelenen ve 102 yıllık bir bilim ocağının ülküsünü şakıyan MÜLKİYE MARŞI'nı beraberce okuyalım:

Başka bir aşk istemez, aşkınla çarpar kalbimiz,
Ey vatan göz yaşların dinsin, yetiştik çünkü biz.
Gül ki sen, neş'enle gülsün ay, güneş, toprak, deniz
Ey vatan göz yaşların dinsin, yetiştik çünkü biz.

Ş. Şahinoğlu

ATATÜRK ve DEVRİMLERİMİZ

Atatürk deyince...

BİR şairimiz, «Uluslar büyük oğullariyle soluk alır» diyor. Ne kadar yerinde bir söz. Büyük evlâtlar yetiştiren ulusların rahat nefes aldıklarında ve insanca yaşadıklarında herkes birliktir.

Gerçekten ulusumuz bugüne kadar yetiştirdiği büyük evlâtlariyle şereflenmiş, yücelmiş, yahut nasılsa başına geçmiş bazı evlâtlarının küçüklükleri, düşüklükleri, doğru yoldan ayrılmaları ile üzülmüş, acı ve kara günler geçirmiştir.

Tarihimiz boyunca yetiştirdiğimiz Türk büyüklerinin sadece adlarını saymak bile bu sayfaları doldurup taşırmaya yeter. Biz dergimizin bu köşesinde yalnızca bizim değil, belki de bütün dünyanın en büyük insanından, ATATÜRK'ümüzden söz edeceğiz.

Dün bizi kurtaran ve yücelten en ileri insan o idi. Günümüzde en ilerimiz yine odur. Bu bakımdan gerçek kurtuluşa, gerçek yükselişe yine ancak onun izinden gitmekle ulaşabiliriz. Hayatta iken önderimiz o idi, bugün de fikir önderimiz, ideal önderimiz odur.

Atatürk en felâketli, en umutsuz, en kara günlerimizde vatanın kurtuluşu için ortaya atıldı. Birbiri ardı sıra girdiğimiz savaşlardan büsbütün tükenmiştik. Ülkemizin hemen hemen bütün kaynakları eriyip kurumuştu. Dünyanın en kudretli devletleri topraklarımıza girmişti. Yurdumuzun kararmış ufuklarında hiçbir kurtuluş umudu görülmüyordu. İşte Atatürk, bu şartlar altında, «Ya istiklâl ya ölüm» diyerek ortaya atıldı. Milletine güvenerek ve onu kendine inandırarak 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğuna ve dünyanın en zorlu devletlerine karşı harekete geçti. Pek çoklarının çılgınlık saydığı bu savaşı pek parlak bir şekilde sona erdirdi.

Bu, Atatürk'ün yalnızca askerlik alanındaki büyük dehasını ispat eden eşsiz bir zaferdi. Fakat Atatürk, bununla asla yetinmiyecek kadar ileriyi gören ve düşünen bir insandı. Bu zaferlerden sonra hem halife, hem de padişah olabilir, memleketi keyfi istediği gibi idare edebilirdi. Ama Atatürk, bu yoldaki tekliflerin hiçbirine itibar etmedi. Çünkü o, içi alev alev yanarak, büyük bir dâvaya gönül vermişti. Bu dâva ne idi?

İlkin yabancıları vatan toprakları dışına atarak bağımsızlığımızı elde etmek. Ondan sonra da milleti geri, yoksul ve cahil bırakan, ilerlemesini önliyen bütün engelleri ortadan kaldırmak. İkinci savaş, belki de birincisinden daha çetindi. Fakat mutlaka başarılmalı idi. Çünkü şerefli, ileri, hür bir millet olabilmek için başka çaremiz yoktu. Bu, bizim için bir ölüm - kalım meselesi idi.

Atatürk'ün bu savaşı, son nefesine kadar sürdü. Birbiri ardınca başarılan devrimler, milletçe şeref ve haysiyetimizi ve dünyadaki itibarımızı kat kat arttırdı.

Kısaca Atatürk, eşsiz dehası ve yılmayan mücadelesi ile bir ulusun yok olma felâketini var olma mutluluğuna çevirmesini pek güzel başardı.

İşte Atatürk, başarılan devrimler ve dayanılan hürriyet prensipleriyle Türkiyemizi medeniyet dünyasının en çok sayılan bir ulusu ha-

(Devamı sh. 46 da)

SIRASİYLE DEVRİMLERİMİZ

1922	.....	Saltanatın kaldırılması
1923	.....	Cumhuriyetin ilânı
1924	.....	Öğretimin birleştirilmesi
1924	.....	Hilâfetin kaldırılması
1924	.....	Şer'i mahkemelerin kaldırılması
1925	.....	Şapka kanunu
1925	.....	Tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması
1926	.....	Milâdi takvimin kabulü
1926	.....	Medeni Kanunun kabulü
1928	.....	Lâiklik devrimi
1928	.....	Harf devrimi
1934	.....	Efendi, bey, paşa gibi lâkap ve unvanların kaldırılması
1934	.....	Kadınlara milletvekili seçmek ve seçilmek hakkının tanınması

★ Cumhuriyet hür bir milletin zafer tacıdır. ★

Masal Babamız

Eflâtun Cem Güney'in

büyük günü

EFLÂTUN Cem Güney'i içimizde tanımayan var mı? O, hem radyodaki tatlı konuşmalariyle, hem de güzel kitaplariyle hepimizin masal babasıdır artık.

Eflâtun Cem Güney'in Nar Tanesi, Kara Yılan, Zümrüt Anka, Sabır Taşı, Altın Heybe, Açıl Sofram Açıl gibi ilk eserleri Doğan Kardeş Yayınları arasında çıktı. Bunların arkasından da Dede Korkut Masalları, Gökten Üç Elma Düştü yayınlandı. Bu bakımdan Doğan Kardeş Dergisini ve yayınlarını okuyanlar, kendisini çok yakından tanırlar.

E. C. Güney, şeref diplomasını aldıktan sonra hazır bulunanlara teşekkür ediyor.

Bütün ömrünü, Türk masallarını toplama ve bunları en güzel, en tatlı bir Türkçe ile anlatma yolunda feragatle harcamış olan büyük Masal Ustamız, en sonunda bu çalışmalarının mânevi mükâfatını gördü. 1956 ve 1960 yıllarında Uluslararası Andersen Armağanı şeref listesine girdi. Hocamız ilk başarısını Doğan Kardeş Yayınları arasında çıkmış olan «Açıl Sofram Açıl», ikincisini de yine aynı Yayınevinin kitabı «Dede Korkut Masalları» ile elde etmiştir.

İşte üstadın bu başarısını kutlamak için 10 şubat 1961 cuma günü saat 17 de Gazeteciler Cemiyetinde, Türk Edebiyatçılar Birliği tarafından bir tören düzenlenmiştir. Bu toplantıda Yazı İşleri Müdürümüz Vedat Nedim Tör, özet olarak demiştir ki :

«Unesco'nun teşebbüsüyle kurulan Milletlerarası Gençlik Kitapları Birliği, 1956 yılından beri her iki yılda bir, seçkin bir jüri heyetinin kararı ile Milletlerarası Çocuk ve Gençlik Kitapları arasından bir esere Andersen Armağanı altın madalyasını verir, ayrıca da 25 kitabı Andersen şeref listesine kabul eder.

1956 yılında Eflâtun Cem Güney'in, Doğan Kardeş Yayınları arasında çıkan «Açıl Sofram Açıl» adlı masal kitabı, 1958 yılında Cahit Uçuk'un «Türk İkizler» adlı romanı, 1960 da da yine Eflâtun Cem Güney'in «Dede Korkut Masalları» şeref listesine giren «25» ler arasında yeralmışlardır.»

Bundan sonra, Devlet Tiyatrosu sanatkârlarından Suat Taşer, Eflâtun Cem Güney'in «Dede Korkut Masalları» kitabından Oğuz Efsanesi'ni usta okuyuş ve söyleyişiyle çok güzel canlandırmıştır.

Bunun ardından sayın Vali ve Belediye Başkanımız Tümgeneral Refik Tulga, çocuk edebiyatının önemini belirten güzel bir konuşma yapmış ve şeref diplomasını Eflâtun Cem Güney'e alkışlar arasında sunmuştur.

Son olarak Masal Babamız konuşmuş, töreni hazırlıyanlara ve hazır bulunanlara gönülden teşekkür etmiştir.

Doğan Kardeş, Masal Babamıza mutlu, uzun bir ömür ve daha büyük başarılar diler.

Afrikada Kaynıyan Kazan

KONGO

YETMİŞ beş yıl «Belçika Kongosu» adıyla tanınan Kongo tabiî kaynaklarıyla Belçika'ya büyük bir servet sağlayan zengin bir koloni olarak bilinirdi. Belçika hükümeti de bir sağlık ve sosyal yardım programıyla yerli halkın hayat şartlarını biraz olsun düzeltmeye çalışıyordu. Geçen yıl diğer bazı Afrika memleketleri gibi Kongo da bağımsızlığını kazandı. Bundan sonra memleketin siyasi durumunda çıkan karışıklıklar aylardan beri bütün dünyanın ilgisini çekmektedir.

Kongo nasıl bir ülkedir? Şimdiye kadar dünya tarihinde nasıl bir rol oynamıştır? Bugünkü siyasi durumu niçin önemli bir konu olarak ele alınmaktadır? Bu problemler üzerinde bilgi edinerek Kongo'nun coğrafı, tarihi ve siyasi durumunu kısaca gözden geçirelim.

Kongo Afrikanın ortasında 2.345.000 km2 genişlikte ve 13.750.000 nüfusu olan bir memlekettir. Güney Afrika plâtosunun ortasında kalan bir havzayı içine alır. Bu havzanın doğu kenarı çok dağlıktır. Dağların arasında birçok göller vardır. Sınır çoğu yerde bu göllerden geçer. Kongo nehri, kollarıyla bu ülkeyi bir ağ gibi sarmıştır. Kongo toprakları bir koridor halinde nehirle beraber batıya doğru uzar. Atlas Okyanusunda 40 kilometreye yakın dar bir sahili vardır.

Tropikal kuşakta bulunduğu için iklimi sıcak ve nemlidir. Sürekli, bol yağmurlarla beslenen Kongo nehri son derece sık ekvatoral ormanların içinden geçer. Kuzeydoğu bölümü ve güney sınırı yakınlarında yağışın biraz azaldığı topraklarda ormanlar, yerini savanalara bırakır. Kongo'nun her tarafında zürafadan hipopotama, filden aslana kadar çok çeşitli yabani hayvanlara raslanır.

Toprak altı ve toprak üstü zenginlikleri dünyanın diğer memleketleriyle kıyaslanamıyacak kadar çoktur. Dünyanın en çok elmas çıkaran memleketi

KİM BİLİYOR?

1. Eiffel kulesi neresidir? Niçin bu ad verilmiştir? Hangi maddeden yapılmıştır? Yüksekliği ne kadardır?

2. Bildiğimiz ev kedisi ne kadar zaman önce evcilleştirilmiştir?

3. Suyun üstünde yüzen taş var mıdır?

4. Fillerin en ağırı kaç kilodur?

5. Uçan arının vızıltısı nasıl meydana gelir?

6. Lodos nereden eser?

7. Yer sarsıntısını ölçen aletin ismi nedir?

8. Ham halat ne demektir? (Cevabı sh. 47 de)

Kongo'dur. Kobalt, bakır, kalay, radyum, altın, manganez, çinko, kurşun, gümüş gibi madenleriyle de ayrıca önem taşımaktadır. Bakır yatakları uzun zaman tükenmiyecek kadar geniştir. Kongo topraklarında «Sengierite» adında radyoaktif bir maden cevheri de vardır. Bundan atom enerjisi elde edilmesinde kullanılan uranyum madeni çıkarılmaktadır. Kongo uranyum istihsalinde dünyada birinci gelir. Ormanları da çok önemli bir gelir kaynağıdır. Kereste, kauçuk, kahve, kakao, şeker, fildişi başlıca ihraç maddeleri arasındadır.

Kongo havzası geçen yüzyılın ortalarına gelinceye kadar keşfedilmemişti. Bu toprakların zenginliği 1870 den sonra dünyanın ilgisini çekmeye başladı. 1876 yılında Belçika kıralı Leopold II Afrika'nın bilinmiyen yerlerinin keşfedilmesi ve buralarda koloniler kurulması için bir milletlerarası cemiyet meydana getirdi. Kongo'da kıralın öz malı olan bir devlet kuruldu. 1908 yılında bu devlet doğrudan doğruya Belçika hükümetine bağlandı. 1957 de yerlilere bazı şehirleri idare etme hakkı verildi.

30 Haziran 1960 da Kongo bağımsızlığını ilân etti. Patrice Lumumba'nın kurduğu hükümet diğer Afrika devletleri ile büyük dünya devletleri tarafından tanındı. 7 Temmuzda Güvenlik Konseyi Kongo'nun Birleşmiş Milletlere katılmasını oy birliğiyle kabul etti. O sırada Lumumba, Ghana ve Gine devletlerinin cumhurbaşkanlarıyla bazı siyasi temaslarda bulunuyordu. Bu üç devlet adamı birleşerek bütün Afrika'yı egemenliği altına alacak bir devlet kurmak

(Devamı sh. 43 de)

Feza uçuşu ve bildiklerimiz

SORULAR :

1 — Feza uçuşunun dayandığı esasları hangi bilgin bulup ortaya atmıştır?

2 — Newton'un bulduğu hareket kanunlarına konu olan üç kuvvet nelerdir?

3 — Hareket kanunlarından başka Newton hangi tabiat kanununu bulup ortaya çıkarmıştır?

4 — Neptun ve Pluton gezegenleri Newton kanunlarının doğru olduğunu nasıl gösterdiler?

5 — Newton, kanunları ve teorileri üzerinde çalışırken fezaya insan yapısı bir peyk fırlatmayı düşünmüş müydü?

6 — Bilginler fezaya dünyanın etrafında dönecek peykler atmaya hazırlanırlarken ve feza uçuşları için plânlar üzerinde çalışırlarken Newton'un formüllerini nasıl kullanıyorlar?

CEVAPLAR:

1 — İngiliz bilgini Isaac Newton. 300 yıl kadar önce ortaya attığı teorilerle ayın ve gezegenlerin hareketlerini incelemiş ve bunların dayandığı kanunları keşfetmiş ve matematik esaslarını ortaya koymuştur. Bu gün feza araştırmaları yapan bilginler bunlardan faydalanmaktadır.

2 — Birincisi: Süre-durum (bir cismin başka bir kuvvetin etkisi altında kalmadıkça kendi hal ve hareketinin, değişmeden, olduğu gibi devam etmesi) İkincisi: Hızlanma ve moment (cisimlerin hızının artması veya azalması) Üçüncüsü: Etki ve tepki (bir cismin yaptığı veya ona yapılan bir etki, aynı doğrultuda, fakat zıt yönlü eşit kuvvette bir tepki ile karşılaşır.

3 — Yer çekimi kanunu.

4 — Bu iki planet (Neptun ve Pluton) teleskopla görülmeden önce bilginler Newton kanunlarına dayanarak yaptıkları hesaplarla böyle iki gezegenin var olduğunu, her birinin ağırlık ve parlaklıklarını ortaya koydular.

5 — Hayır. Newton yalnız, ayın dünyanın etrafında, planetlerin güneşin etrafında neden döndüklerini açıklamaya çalışmıştı.

6 — Peykin dünyanın etrafında bir yörünge üzerinde ne kadar bir hızla gideceğini ve dünyanın etkisinden tamamen kurtulması için ne kadar uzaklaşması gerektiğini hesaplarlarken bu formüllerden faydalanırlar.

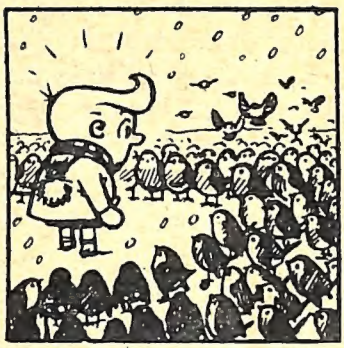

Gülelim

Memiş, deniz eri olacaktı. Bir çavuş onu imtihan ediyordu.

Çavuş :

— Sen güvertedesin. Birdenbire bir fırtına çıktı ne yaparsın?

Memiş :

— Demir atarım.

Çavuş :

— Peki az sonra bir fırtınaya daha yakalanırsan ne yaparsın?

Memiş :

— Yine demir atarım.

Çavuş :

— Çok şiddetli bir fırtına daha koparsa ne yapacaksın?

Memiş :

— Demir atacağım tabii...

Çavuş :

— Eh, yeter artık! Daha ileri gitme. Bu kadar çapayı nereden bulacaksın?

Memiş :

— Sizin fırtınaları bulduğunuz yerden?

★

Öğretmen tabiat bilgisi dersinde hayvanlardan bahsediyordu. Arka sıradaki çocukların konuştuklarını görünce:

— Söyle bakalım Aytaç, fil nerede bulunur, dedi.

Suç üstü yakalanan Aytaç kıpkırmızı kesildi. Biraz düşünerek cevap verdi:

— Fil o kadar kocaman bir hayvandır ki hiç kaybolmaz.

★

Paraşütçü, Mehmet'e:

— Eğer paraşüt açılmazsa ne yaparsın?

Mehmet:

— Gidip yenisini alırım.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Başkalarını Sevindirmek Sanatı

Karagözcük — Bugün okulda öğretmenimizle yine güzel bir konuşma yaptık.

Karagöz — Bu seferki konunuz ne idi bakayım?

Karagözcük — Başkalarını sevindirmek sanatı.

Karagöz — Senin öğretmenin yaman bir kadın vesselâm. Nerden de buluyor böyle güzel konuları.

Karagözcük — Şeker ve Çocuk Bayramları yaklaştı ya, işte onun için bu konuyu seçmiş.

Karagöz — Evet, doğru, tam zamanı.

Karagözcük — Bize «birisinden bir hediye aldığınız zaman ne duyarsınız?» diye sordu.

Karagöz — Tabiî sevinç duyarsınız.

Karagözcük — Siz de başkalarına bir şeyler hediye ederseniz, onlar da tıpkı sizin gibi sevinirler. Başkalarını sevindirmek de bir sevinç kaynağıdır, dedi öğretmenimiz.

Karagöz — Çok doğru. Ben sana bir şey hediye ettiğim zaman, sevincini görerek âdeta kendim hediye almış gibi sevinirim.

Karagözcük — Öğretmenimiz de aynı şeyi söyledi. Hattâ, dedi, bazen hiçbir karşılık görmeden, hiçbir karşılık beklemeden verilen hediyelerle başkalarını sevindirmenin tadı daha büyüktür.

Karagöz — Orası öyle.

Karagözcük — Meselâ, dedi, Verem Savaş Derneğinin Taksim Sosyal Yardım Kolu Merkezinde çalışan hanımlar bayramlarda hediye alamıyan kimsesiz veya yoksul çocukları sevindirmek için hediye toplarlar.

Karagöz — Evet, evet biliyorum, Doğan Kardeş okuyucuları da kaç yıldan beri bu hediye yarışına katılıyorlar.

Karagözcük — İşte, öğretmenimiz bunun üzerinde durdu. Bilemezsiniz çocuklar, dedi, sizin sandıkta, sepette, dolapta küçülüp kalmış veya artık kullanmadığınız elbiseler, artık oynamadığınız oyuncaklar, okumadığınız okul kitapları onlara dağıtılırken yanımda olmanızı pek isterdim. Hediye alan çocukların yüzlerini bir görseniz gözleriniz yaşarır. O ne sevinç, o ne sevinç! Sevinen çocuk yüzlerini görmek, insana hediye almaktan daha büyük bir haz veriyor. Başkalarını sevindirenler, onun için büyük bahtiyarlık duyarlar.

Karagöz — Yine çok güzel konuşmuş öğretmeniniz. Evet, oğlum, bu böyledir. Sevindiren daha çok sevinir. Doğan Kardeş'in okuyucularını böyle her yıl, yoksul kardeşler için hediye toplama yarışına çağırmasını ben de çok beğeniyorum. Çünkü her evde, artık kullanılmayan birçok giyim eşyası, oyuncak, kitap gibi şeyler vardır. Bütün zahmet onları arayıp bulmakta. Bu da yapılmayacak bir iş mi? Başkalarına iyilik etmenin ne büyük bir zevk olduğunu anlayanlar bu zahmete seve seve katlanırlar.

Karagözcük — Öğretmenimiz, iş hediyenin çokluğunda azlığında değil, dedi, bir tek hediye bile olsa makbule geçer. İş, hediye vermek isteğini belli etmekte. Herkes hediye edilecek nesi varsa getirsin yeter. Tek bir mendil bile olsa makbulümüz.

Karagöz — Haydi bakalım annene git de, beraberce dolapları, sandıkları bir araştırın. Neler bulacaksınız bakalım?...

BİLGİNLER VE BULUŞLARI

Aşağıda, bilginlerin adlarının karşısına yaptıkları keşifler karışık olarak yazılmıştır. Bakalım siz bunların doğru sırasını bulabilecek misiniz?

Newton	**Radium maddesinin keşfi**
Benjamin Franklin	**Telsiz telgraf**
Kepler	**Kuduz aşısı**
Madame Curie	**Yerçekimi**
Gutenberg	**Yıldırımlık**
Pasteur	**Dünyanın güneş etrafında dönüşü**
Graham Bell	**Matbaa**
Marconi	**Telefon**

(Cevabı sh. 43 de)

BİRAZ DA TARİH

GELİBOLU'da doğan Kemal Reis de Barbaros gibi, Turgut Reis gibi Hızır Reis gibi Türk denizcilik tarihinin ölmez adlarından biridir.

Çocukluğu Gelibolu kıyılarında, gençliği Akdeniz'in lâcivert sularında gemicilik ile geçen Kemal Reis'in kahramanlığı gün geçtikçe yabancı ülkelere bile yayılıyordu. Sonraları Akdeniz'i bir Türk gölü haline getiren Kemal Reisin adını duyan denizci, onun yanında bulunmayı büyük bir şeref sayarak, tayfaları arasına girmeğe koşuyordu.

Kemal Reis; haksızlığa, zulme her zaman karşı duran bir yiğitti. Başı sıkılan, yardıma ihtiyacı olan ona koşardı.

Bir gün Kemal Reis, İzmir kıyılarında bir köy kahvesinde oturmuş, etrafına toplanananlara savaş hikâyelerini anlatıyordu. Denizde azgın bir fırtına vardı. Reis'in gemileri kızaklara çekilmiş, beyaz yelkenleri toplanmış, kürekleri güzelce yağlanmış bir durumda fırtınanın geçmesini beklemekteydiler. Ancak böyle bir fırsattan istifade ederek karada dinlenebilen denizciler, bir taraftan çubuk ve nargile içiyor, bir taraftan da Reisi cankulağıyla dinliyorlardı.

Bu sırada, bir haberci, birdenbire kahvenin kapısını açarak içeri girdi Telâşla :

— Reis, Reis, dedi, uzakta bir yelkenli var; bizim kıyılara doğru ilerliyor!

Kemal Reis, hikâyesini yarıda bırakarak ağır ağır yerinden kalktı ve sahile inerek, yaklaşmakta olan yelkenliyi beklemeğe başladı.

Denizlerde çapulculuk yapan, durup dururken bizim gemilere saldırmaktan çekinmeyen şövalyelere karşı bile onları savaşamıyacak durumda görünce fırsattan istifade etmeye asla yeltenmiyen Kemal Reis, arkadaşlarına döndü :

— Leventlerim, dedi. bu geminin hangi millete ait olduğu belli değil; bandırası yok. Ama bizim ünlü düşman Malta şövalyelerine ait olabilir. Böyle de olsa elimizi sürmiyeceğiz. Bizim için onu, tek başına, bir yengeç gibi ezmek işten bile değil. Lâkin bizim şanımıza yakışmaz. Şimdiye kadar ya bize denk, ya da bizden üstün kuvvetlerle savaştık; kendimizden zayıfla asla.

Fırtına bir türlü dinmek bilmiyordu. Bu yüzden sahile doğru sürüklenen gemi, birdenbire karaya oturuverdi. Bu sonucu önceden sezen leventlerden bir kısmı, kazaya uğrayanlara yardım etmek üzere, hemen bir sandala binerek yanlarına koştular.

Yabancı gemidekiler Kemal Reisin yanına gelir gelmez :

— Selâm, Türklere selâm! dediler.

Kemal Reis, onları nazik bir ev sahibi gibi karşılıyarak :

— Merhabalar, dedi, nereden gelirsiniz, kimlerdensiniz?

Yabancılardan biri söze başladı :

— Biz İspanya Müslümanlarındanız ve padişahınız İkinci Beyazıt dan yardım dilemeğe geldik...

Kemal Reis, misafirleri kahveye götürdü. Üstlerini, başlarını değiştirdikten ve karınlarını doyurduktan sonra :

— Haydi dostlar, dedi şimdi sizi dinliyorum; başınıza gelenleri bir bir anlatın.

Gelenlerden iri yarı, esmer bir genç başını sallaya sallaya söze başladı :

— Adım Şefikulrazi. Endülüs saltanatından Müslümanları kurtarmağa çalışanların başında ben de varım. Endülüslüler bize yapmadıklarını bırakmadılar; canımızdan bezdirdiler bizi. Mahallelerimizi ateşlediler, Enkizisyon denilen mahkemelerinde dünyanın işkencesini yaptılar Bize yardım etmeleri için başvurduğumuz memleketlerden elimiz boş döndük... Kendi başımızın çaresine bakmak zorunda kalınca gizli gizli kurtuluş yolları aramağa başladık. İspanyanın sekiz büyük şehrinden gelen Müslüman şeflerle gizli bir toplantı yaptık.

Valansiya şehrindeki İzabella Meydanından denize doğru uzanan bir yol vardır. Bu yolun iki tarafı balıkçı kahveleri ve balıkçı evleriyle doludur. Bu evlerden biri de benimdir. İşte bu sekiz fedakâr insan bizim basık tavanlı evin ufacık pencereli bir odasında toplandı. Ben son çare olarak sizlerden yardım dilemeyi ileri sürdüm. Bu teklifimi öteki arkadaşlar da çok uygun bularak beni birkaç gönüllü ile temsilci gönderdiler...

Kemal Reis, bu kahraman adama sordu :

— Yolda önünüze çıkanlar olmadı mı?

— Olmaz olur mu? Akdeniz, gözleri kanlı Malta şövalyeleriyle dolu. Bir süre gizli gizli yol aldık. Sonra peşimize takıldılar, ama fırtına imdadımıza yetişti; izimizi kaybettiler.

★ Altın gümüşten, fazilet altından kıymetlidir. ★

DENİZ KURDU KEMAL REİS

Enver Naci GÖKŞEN

Kahvedeki kalabalık gittikçe artmış, içeride adım atacak yer kalmamıştı. Herkes Şefikulraz'ı şaşkınlıkla, üzüntü ile dinlemişti Leventlerin gözleri yaşlı, Kemal Reis çok dalgın ve düşünceliydi. Bu üzüntü, daha çok padişah II. Beyazıt'ın onlara bir yardımda bulunamıyacağı düşüncesinden ileri geliyordu. Zira kendi öz kardeşi Sultan Cem'i düşmanlar elinde bırakan bir padişah, başkalarına nasıl yardım edebilirdi? Böyle olmakla beraber Kemal Reis baskıdan, zorbalıktan kurtulmak için her türlü tehlikeye göğüs geren Şefikulraz'ın umudunu kırmak istemedi :

— Peki aslanım, dedi, hele bir İstanbul'a varın; dileğinizi padişaha ulaştırın; ama dönüşte yine buradan geçin, padişahın size vereceği cevabı merakla bekliyeceğim...

Bir zaman sonra Kemal Reis, düşüncelerinde yanılmadığını gördü. Çünkü padişah istenen yardımı kabul etmemişti. Dönüşte aynı yerden geçen Şefikulraz ve arkadaşları bu acı haberi verdikleri zaman Kemal Reis onlara :

— Hiç üzülmeyin, ben varım, siz şimdi geri dönün, biz de arkanızdan geliyoruz.

Düşkünlere yardımı zevk bilen Kemal Reis, çok sevdiği ve yanından ayrılmıyan kardeşinin oğlu Burak Reisle sefer hazırlıklarına başladı.

Fakat İspanya'daki Müslümanlar, hiç de umutlu değildiler Zira padişah yardım elini uzatmadıktan sonra Kemal Reis haydi haydi oralı olmıyabilirdi. Kemal Reis'in hazırlığından, hattâ yola çıktığından habersiz olan Valansiya Müslümanları çaresizlik içinde kıvranıyorlar, böyle yaşamaktansa ölmeyi düşünüyorlardı. Kendilerini denize atarak kurtulmağa karar verdikleri bir sırada Kemal Reis'in yelkenlileri görüldü.

Kemal Reis'in filosu, topu topu dört gemiden ibaretti. İspanya hükümeti, Türk gemilerinin karşısına 7 gemi çıkardı, fakat Kemal Reis hepsini yenerek Akdeniz'deki kargaşalıkları ve korsanlıkları bastırdı ve bütün Avrupa'yı da hayretlere düşürdü.

Bundan sonra Kemal Reis, devletin resmî ve büyük kaptanları arasına girdi.

Yıllarca Türk bayrağını Akdeniz'de şerefle dalgalan-

(Devamı sh. 43 de)

KUŞ KARDEŞLERİMİZİ UNUTMAYALIM!

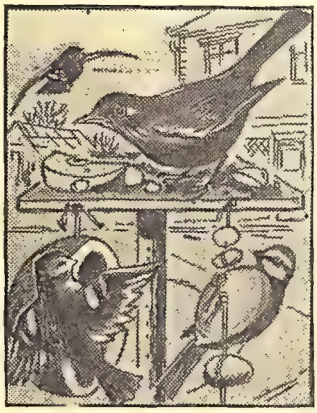

Her gün bir sürü kuşun pencerenizin önüne gelip hiç korkmadan verdiğiniz şeyleri yemesini istemez misiniz?

Bu fırsatı kışın kolaylıkla elde edebilirsiniz. Hele karlı havalarda onları her gün doyurursanız size çok geçmeden alışırlar.

Bütün kuşlar peyniri çok sever. Ama kış çok şiddetliyse başka yiyecek bulamıyacaklarından ne verseniz yerler.

Fındık, fıstık, ayçiçeği tohumu, bisküvit ve ekmek kırıntılariyle serçe, karatavuk, sığırcık gibi kuşlara güzel bir ziyafet çekebilirsiniz. Haşlanmış patates, meyva kabukları ve koçanları, mısır, darı gibi şeylerle de sofralarını zenginleştirebilirsiniz.

Az bir zaman sonra ağaçkakan, kuyruksallıyan, kırlangıç gibi kuşlar da sizi ziyarete gelmeğe başlıyacaktır. Ama sakın su koymayı unutmayın. Bu bilhassa sular donduğu zaman çok önemlidir.

Unutmamanız gereken bir şey daha var. Bu da yiyecekleri kedilerin ulaşamıyacağı bir yere koymak. Biliyorsunuz kediler kuşların baş düşmanıdır.

Böylece her gün sofra artıklarını kuşlara atarak hem onları soğuk kış günlerinde açlıktan kurtarırsınız hem de kolayca kendinize alıştırırsınız.

Halk Oyunlarımız, Bale Okulunda

İstanbul konservatuvarı Bale Bölümü Öğretmeni Bayan Rezan Abidinoğlu, Özel Bale Okulunda büyük bir yenilik yaptı : Öğrencilerine halk oyunlarımızı da öğretmeye başladı.

Bu yılbaşında Yeni Tiyatro'da düzenlenen bale gösterilerinde Bayan Rezan Abidinoğlu'nun öğrencilerinden klâsik bale oyunları yanında Van ve Elâzığ halk oyunlarını da gördük. Çok sevindik. Renk renk üç etekleri, şalvarları, oyalı, işlemeli yazmaları ve kuşakları ile kız kardeşlerimiz hem çok göz alıcı, hem de pek başarılı idiler. Kendilerini candan kutlarız.

Bu güzel başlangıcı sabırla ilerletmesini ve bize her yıl yeni yeni halk oyunları örnekleri göstermesini Sayın Bayan Abidinoğlu'ndan rica ediyoruz.

★

Yukarıda ve sağda öğrencilerin başarılı iki gösterisi görülüyor.

BİLMECE BULMACA...

	1	2	3	4	5
1	G	Ö	Z	■	
2	E	Z	A	N	■
3	Y	■	M	A	L
4	İ	■	A	L	A
5	K	A	N	■	F

Soldan sağa :

1 — Bir organimız.
2 — Namaz vaktini bildirir.
3 — Canın yongası.
4 — Mükemmel.
5 — Damarlarda bulunur.

Yukardan aşağıya :

1 — Bir hayvan.
2 — Hakiki.
3 — Vakit.
4 — At ayakkabısı.
5 — Söz.

Hazırlıyan : Emel Güven (Manavgat)

(Çözümü sh. 43 de)

★

BU SÖZLERİ KİMLER SÖYLEMİŞTİR?

■ Geldim, gördüm, fethettim.

C : Julius Cesar

■ Ey hürriyet! Senin adına ne cinayetler işleniyor.

C : Madame Roland

■ Eureka! Eureka!

C : Arşimet

■ Bir sabah uyandım ve kendimi meşhur olmuş buldum.

C : Lord Byron

500 ÜNCÜ SAYIMIZ VE BİR BİLMECE

Sevgili Doğan Kardeş,

500 üncü sayını kutlamakta geç kaldım. Fakat sana güzel bir hediye arıyordum, en sonunda buldum ve hemen de yazıyorum.

45 den 45 i çıkar yine 45 kalsın.

987654321 (Bu adetlerin toplamı 45 eder.)
123456789 (Bu sayıların da toplamı 45 eder.)

864197532 (Bu sayıların da toplamı 45 eder.)

Kâzım DİREN

★

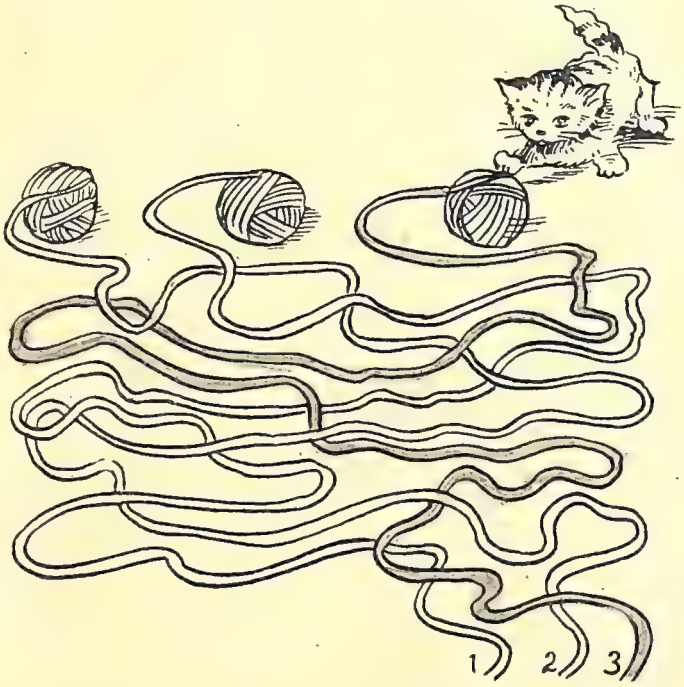

Resimdeki kedi oynarken yumakları biribirine dolaştırmış. İpliklerin uçlarında 1, 2, 3 sayıları yazılı. Şimdi iyice bakın bakalım bu kedi kaç numaralı ipliğin yumağiyle oynuyor, bulabilecek misiniz?

Eflâtun Cem Güney'in Doğan Kardeş Yayınları arasında çıkan **«Dedekorkut Masalları»** adlı kitabı uluslararası Andersen Armağanını kazanmıştır.

Müzik Aletlerini Tanıyalım

Flüt

EĞER boş bir şişenin ağzını alt dudağınıza dayayıp üstünden hafifçe üfleyecek olursanız hoş bir müzik sesi çıkarabilirsiniz. Şişenin içine biraz su koyarsanız ses daha incelir. Suyu çoğalttıkça daha ince sesler elde edersiniz. İşte flüt de bu şekilde çalınan bir borudur. Yalnız üflenen delik borunun en ucunda değil, ucuna yakın bir yerdedir. Boru dik değil, yatay durumda tutulur. Bu borudan çıkan ses üstündeki küçük delikleri parmakla açıp kapatarak inceltip kalınlaştırılır.

Flüt eskiden tahtadan yapılırdı. Şimdi daha çok gümüşten yapılıyor, ama orkestrada flütçüler pikkolo, klârnet, obua, İngiliz kornosu ve fagot gibi tahtadan yapılan boruları çalanların yanında oturuyorlar. Flüt çok çeşitli sesler çıkarmaz, ama iyi sesler çıkarır. Bir kuş gibi ince ve tatlı sesler çıkarabilir, yalnız sesi çok kuvvetli değildir. Bir keman gibi hızlı melodiler meydana getirebilirse de çoğu zaman yumuşak ve sâkin sesler verecek şekilde çalınır. Orkestrada flüt esas melodiyi çalar, ama sesi her zaman diğer enstrümanlardan çıkan seslere karışır. Flüt, davuldan sonra çok eski devirlerden zamanımıza kadar çalınmakta olan en eski müzik aletlerinden biridir.

Pikkolo

Öğrenciler bahçede bağırıp çağırarak oyunlar oynarlarken öğretmenin düdüğü nasıl bütün gürültülerin üstüne çıkarsa, orkestradaki bütün müzik aletleri en yüksek sesle çalınırken bir tek pikolo'nun keskin sesi bunlardan çok duyulur. Pikolo flüte çok benzer, daha küçüktür. Flüt gibi çalınır. Yalnız sesleri farklıdır. Pikkolo çok tiz sesler çıkarır. En büyük orkestralarda bile ancak bir tane pikolo bulunur.

Metronom

Metronomu müzik aleti sanmayınız. Bu bir saat gibi «tik, tak, tik, tak» diye sesler çıkararak tempo tutmaya yarar. Çabukluk derecesi istenilen şekilde ayar edilir. Müzisyenler kendi kendilerine çalışırlarken onları idare edecek bir orkestra şefi olmadığı için metronom kullanırlar.

Obua

Viyolonsel, yaylı sazların içinde nasıl birçok kompozitörün en beğendiği enstrü-

★ En kudretli insan, kendini idare edebilen insandır. ★

mansa, obua da nefesli çalgıların en sevilenidir. Altı bin yıl önce Mısırlıların tanıdığı eski bir enstrümandır. Obua çalınırken parmaklar flütte olduğu gibi hareket ettirilir, yalnız obua dik tutulur. Tatlı ve yumuşak sesi sanki burundan geliyormuş gibi olur. Bu ses bazan eğlenceli bir hal alırsa da çoğu zaman sakin ve hüzünlüdür' Obua tek başına çalınırsa onu uzun zaman dinlemek istersiniz. Ama obua, bu isteğinizi yerine getiremez. Çünkü obuayı hafif çalmak için nefes tamamiyle dışarı verilmez. Böylece nefesini tutarken insanın yüzü kızarır. Obua çalmak oldukça güç bir şeydir. Orkestrada obua çalan sık sık dinlenmek zorunda kalır.

İngiliz Kornosu

Bu borunun uzun kıvrık bir ağızlığı vardır. Uç tarafı şişkindir. Obua gibi çalınırsa da sesleri birbirine benzemez. Bunun sesi daha hafif, daha yumuşak ve tatlıdır. Eğer nefesli çalgıların içinde obua ile flüt yaylı sazlar grubundan kemana benzetilebilirse, İngiliz kornosu da viyolâ yerine geçer.

Kentet

Yaylı sazlar kuarteti meydana getiren müzisyenler bazan aralarına bir de nefesli çalgı alırlar. Beş müzisyenden meydana gelen böyle bir gruba «kentet» adı verilir.

Bunları Biliyor muydunuz?

Cin mısırı niçin patlar?

Cin mısırını patlatan içindeki sudur. Her bir mısır tanesinin içinde küçük su damlacıkları bulunur. Bunları beyaz bir örtü sıkıca sarmıştır. Mısırları mısır patlatacağına koyduğunuz zaman su damlacıkları ısınır. Buharlaşan su çevresine şiddetle basınç yapmağa başlar. Az sonra da mısırı patlatıp uçar, yumuşak, beyaz kılıfı ortaya çıkar.

Düşünce neden canımız yanar?

Bir yeriniz sıyrılır veya yaralanırsa hemen orası ağrımağa başlar. Çünkü organlarımızla beynimiz, sinir hücrelerinden meydana gelmiş sinirlerle sıkı sıkıya biribirine bağlıdır. Bunlar organlardan aldıkları duyuları beyine, beyinden aldıkları emirleri de organlara taşırlar. Vücudümüzde milyonlarca sinir hücresi vardır. Bir sinir hücresinin nasıl çalıştığı kesin olarak bilinmemektedir. Son zamanlarda bu hücrelerde bazı kimyasal değişikliklerin meydana geldiği ileri sürülmektedir.

Kurşun kalemde kurşun var mıdır?

Kalemin içindeki siyah çubuk kurşun değildir. Grafit denilen saf karbondur. Grafit serbest olarak toprakta bulunur. Havagazı elde edildikten sonra kalan koktan da yapılabilir.

Kalem kurşunu yapmak için grafit ince toz haline getirilir. İçine kil karıştırılarak hamur yapılır. Sonra bu hamur delikli bir silindirden sıkıştırılarak geçirilir. Elde edilen çubuklar kuruduktan sonra fırınlanır.

Kaleme yumuşaklığını veren grafite katılan kildir.

Yankı nedir?

Söylediğimiz şeylerin biraz sonra tekrar yine bize dönmesine yankı denir.

Yankı ses dalgalarının düz bir yüzeye çarpıp yoluna devam edememesi, geldiği yoldan geri dönmesidir.

Sesin hızı çok fazla olduğundan bir sesin yankısının duyulması için pek uzun zaman geçmez.

Ağaçların yaşı nasıl bulunur?

Ağaçların da nüfus kâğıdı vardır. Ama bunlar onların gövdelerinde saklıdır.

Her yıl ağaç kabuğunun altındaki tabakaya bir yenisi eklenir. Böylece gövdede iç içe bir takım halkalar meydana gelir. Her halka bir yılı gösterir. Ağaç kesilince bunlar sayılarak aranan yaş, bulunmuş olur.

Sulugöz Fatoş

FATOŞ, sabah kahvaltısı hazırlanana kadar bahçeye çıktı. Kedisi Boncuk da arkasından koştu. Böyle güzel, güneşli bir sabahta ağlanır mıydı hiç?... Ama bizim Fatoş'un yaşları kirpik uçlarında hazırdı. Sulugöz, sebepsiz yere ağlayıveren bir kızdı.

Gözyaşları önlüğüne damlayıncaya kadar ağladı. Sonra, birdenbire, ağlamayı kesti. Önlüğünden yere düşen gözyaşlarının irileşip birer yuvarlak haline geldiğini gördü. Aralarından, elbisesi pırıl pırıl, başında inci ve elmaslarla süslü bir taçla güzel bir kız çıktı, Fatoş'un önünde dikildi :

— Niçin ağlıyorsun?

Fatoş :

— Şey... şey... diye başladı.

Sözün arkasını getiremeyince :

— Hatırlamıyorum, dedi.

Taçlı kız :

— Ben, gözyaşı toplayıcıların kıraliçesiyim, dedi. Adamlarım, senin gözyaşlarını israf ettiğini haber verdiler.

— Gözyaşları israf edilir mi?

— Edilir. Senin gibi, olur olmaz şeyler için ağlıyarak... Bak, gene senin gözyaşlarını toplamak için buraya geldiler.

Fatoş şaşkınlık içinde minicik kıraliçeye baktı :

— Gözyaşlarımı toplayıp da ne yapacaklar?

— Sarayıma götürecekler. İstersen benimle gel, Gözyaşı Sarayımı göstereyim sana.

Fatoş, cevap vermeğe hazırlanırken kıraliçe elindeki incilerle süslü ufak değnekle omuzuna dokundu. Fatoş birdenbire küçüldü, küçüldü, kıraliçe kadar minnacık oldu. İkisi birden havalanıp göğe doğru uçtular.

Bulutlara vardıkları zaman Fatoş ışıl ışıl pırıldayan bir saray gördü. Büyük bir salona girdiler. Salonun tavanından, duvarlarından incecik zincirler sarkıyordu. Zincirlere renkli, beyaz, donuk, parlak çeşit çeşit inci taneleri diziliydi. Kıraliçe bunları göstererek :

— İşte göşyaşları! dedi.

— Hepsini o küçük gözyaşı toplayıcıları mı getirdi?

— Evet. Fakat, bu zor iş değildir. Çünkü buradaki gözyaşlarının hemen hepsi sevinç gözyaşlarıdır.

Kıraliçe, dizilerden birini göstererek :

— Her gözyaşının hikâyesini içindeki resimden anlıyabilirsin, diye ilâve etti.

Fatoş baktı. Gözyaşı tanelerinden birinde, bayram sofrasında oturan bir aile gördü. Sevimli küçük bir kız kolundaki yeni saate bakarak iki iri gözyaşı damlasını bayramlık entarisinin eteğine düşürmüştü...

Fatoş, yavaşça :

— Sevincinden ağlamış... diye mırıldandı

Başka birinde; oğlunun okuldan getirdiği karnesine üzülerek bakan bir annenin ağladığını gördü... Fatoş elini boz rengi bir gözyaşına uzattı. Fakat kıraliçe onu tuttu.

— Bunlara dokunma kızım. Keder gözyaşlarıdır bunlar.

Fatoş kendi gözyaşlarını görmek istedi. Kıraliçe Fatoş'u sarayın bodrum katına götürdü.

— İsraf edilmiş, lûzumsuz gözyaşlarını buraya getirirler. Seninkiler de burada.

Her yanda, iplere dizilmiş, renksiz, bulanık gözyaşı taneleri sarkıyordu. İçlerinde bir tane güzeli yoktu.

Fatoş :

— Aman, ne çirkin şeyler! dedi.

— Faydasız gözyaşları öyledir.

Fatoş, birinin içerisine baktı. Bir çocuk yerde uzanmış yatıyordu. Tekmeler atıyor, avaz avaz bağırıyordu. Bir başkasında bir çocuk kitaplarını, defterlerini yere dağıtmış, okula gitmek istemediği için ağlayıp duruyordu. Başka bir gözyaşı tanesine bakarken yüzü utancından kıpkırmızı oldu : kendini tanımıştı...

— O gün kahvaltıda sütümü içmek istemedim, ablama karşılık verdim... Annem beni sofradan kaldırdı. Bunun için ağlıyordum.

— Yani, tamamiyle lûzumsuz gözyaşıydı, değil mi?

Utancından ezilen Fatoş bir daha olur olmaz şeylere ağlamamağa söz verdi.

— Verdiğin sözü unutmamağa çalışırsan kusurlarının hepsini altedersin. Hadi artık eve dönmen zamanı geldi.

Kıraliçe değneğiyle Fatoşun omuzuna dokundu. Fatoş havalandığını hissetti, gözlerini yumdu. Tekrar gözlerini açınca kendini taraçanın altındaki hasırın üzerinde buldu. Uzanmıştı, Boncuk ta yanında çöreklenmiş horluyordu.

Fatoş, incilerden taç giyen kıraliçeyle Gözyaşı Sarayının, minnacık gözyaşı toplayıcıların rüya mı, doğru mu olduğunu bilemedi. Fakat kendi kendine, kıraliçeye cevap veriyormuş gibi :

— Asla unutmıyacağım! dedi. **Nihal Yalaza TALUY**

Lodosun Yaptıkları

KIŞ günü deniz yolculuğu güç. Hava pek soğuk değil, lodos, fakat lodosun da kendine göre mahzurları var. Ben bunları düşünmedim. Mudanya yolu ile Bursa'ya gitmem gerekiyordu. Tatilden de faydalanarak, çocukları aldım, oldukça rahat bir deniz yolculuğu yaptık. Yağmur yok, hava ılık, deniz çarşaf gibi idi. Bursa'da hem işimizi gördük, hem de ecdadımızın yaptıkları camileri, türbeleri, romatizma, siyatik, adale kulunçlarına iyi gelen kükürtlü, çelikli kaplıcaları dolaştık. Vakit olmadığından banyo yapamadık, bu işe en çok belinde ağrısı olan kayınvaldem hayıflandı. Gece kalmanın da imkânı yoktu, çünkü ertesi günü çocukların okulu, benim de vazifem vardı.

Otomobille Mudanya'ya geldik, vapura zor yetiştik, bindik, ama deniz sanki dünkü deniz değil, ne coşmuş, ne coşmuş! Vapur açıldıkça dalaglar yükseldi, salıncakta gibi idik, bizimkiler pek rahatsız olmadılar, çünkü denizin bu halini görünce hepsine deniz tutmasına karşı gelen ilâçları vermiştim. Fakat karşımızda oturan bir aile, çocukları sapsarı olmuşlar, durmadan kusuyorlardı. Onların o hali beni bilseniz ne kadar üzdü, dayanamadım, ne yapacağını şaşırmış anne ile çocukların yanlarına gittim :

— Ben doktorum hanımefendi, müsaade ederseniz şu ilâçlardan yavrularınıza verelim, bir saate kadar rahatlarlar, dediğimde kadıncağız piyangodan büyük ikramiye çıkmış kadar sevindi.

— Teşekkür ederim, sağ olunuz beyefendi, dedi.

60 dakika içinde hepsi rahatladılar ve yanımıza geldiler. Yolculukta çok çabuk kaynaşıveriyor insan. Deniz ve lodos, gemiyi İstanbul'a kadar salladı, durdu ama bizlere bir şey olmadı. Şule'nin deminki solmuş yüzünden eser kalmadı, zekâ fışkıran gözleri canlandı ve :

— Deniz neden sizleri tutmadı da bizi tuttu, Doktor Amca?

— Evlâdım, dünya dünya olalı insanları deniz tutar, hattâ hayvanları da!

— Hayvanları da mı? Bunu doğrusu bilmiyordum.

— O zavallılar da denizin elinden tıpkı bizim çektiğimiz gibi çekerler.

— Annem, deniz tutacak, tutacak diye kuruntu yaptın da ondan tuttu diyor, doğru mu?

— Deniz, hayvanları da tuttuğuna bakılırsa, bu iddianın pek doğru olmadığı anlaşılır. Esas sebebi iç kulakta aramak lâzımdır, çünkü muvazene organı oradadır, burası titreyen tüylerle kaplı, karışık bir oyuktur, baş kımıldadıkça tüyler de yerinden oynarlar. Bu kımıldanışlar, fırtınadaki gibi ani ve şiddetli olunca tüylerin titreyişleri insanda mide bulantısı yapar. Lodosta deniz şakaya gelmez, bazılarını tutar, harap edip âdeta hasta eder. Deniz yolculuğu yapanlar deniz tutmasına karşı iyi gelen ilâçları küçük dozlarda azar, azar alırlarsa lodosun sersemletici, mide bulandırıcı, hattâ kusturucu tesirlerinden korunurlar. İş ilâçla da bitmez, daha birçok hususlara dikkat edilir!...

— Aman, onları da anlatıverin Doktor Amca.

— Eğer deniz tutmasından korkuyorsanız, geminin ne burnunda, ne de makine kısmında durunuz, elinizden geldiği kadar açık havada kalınız, mazot, benzin, yemek kokusundan uzaklaşınız, ama soğuk almamağa dikkat ediniz. Çünkü üşürseniz, deniz daha kolay tutar, karnınızı sizi rahatsız etmiyecek şekilde, bir kuşakla sıkı sıkı sarınız, okumayınız, dikkat sarfetmeyiniz, derin derin nefes alarak vücudunuzdan karbon dioksidi atınız. Ayrıca yudum yudum buzlu su içiniz, yemek yiyiniz fakat yumurta, sos ve yağlı besinler karaciğerinizi yoracağından onlardan kaçınınız. Sıcak yemek değil, soğuk şeyler yiyiniz. İçinizde, lodos havada deniz yolculuğu yapacaklar olursa, bu söylediklerimi hatırlayınız, her halde faydasını göreceksiniz.

Dr. Kâmran ŞENEL

Bir Holânda Çiçek

KAREL, kızkardeşine sabırsızlıkla :

— Hadi çabuk ol Kaatje, diye seslendi.

Kaatje kat kat eteklerini tutup tahta papuçlarını taşların üstünde takırdatarak koştu. O da ağabeyi gibi bir an önce yola çıkmak istiyordu. Çünkü, bugün onlar için çok önemliydi. Oturdukları Koopdam köyündeki ilkokulda altı sınıf vardı. Öğretmenlerden biri büyük sınıflardan üçünü Bloeman kasabasındaki çiçek panayırına götürecekti. Orada kutlama programında yer alacaklar, şarkılar söyleyip oyunlar oynayacaklardı.

Köyün her evinde sandıklar, dolaplar açılmış, eski Holânda elbiseleri ortaya çıkarılmıştı. Çocuklar panayıra millî kıyafetleriyle gideceklerdi. Bedeni sımsıkı, etekleri kabarık, mavi elbise Kaatje'ye çok yakışmıştı. Kolalı beyaz şapka, örgülü sarı saçlarının üstünde çok hoş duruyordu. Karel'in şalvar gibi bol pantolonuyla gümüş düğmeli ceketi de çok güzeldi.

O güne hazırlık olarak haftalardan beri bir öğretmen çocuklara eski şarkılarla millî oyunlar öğretiyordu. Bloeman kasabasının sözü geçen adamlarından biri olan amcasına mektup yazarak plânını açıklamıştı. O da bir mektup ve davetiye göndermiş, çocukların kutlama programında yer almasını sağlamıştı. Mektupta onları Koopdam'dan Bloeman'a götürecek bir kayık kiraladığını bildiriyordu.

Bu, çocuklar için o kadar heyecan verici bir şeydi ki, Kaatje sabırsızlıktan yerinde duramıyordu. Yanında parası var diye ayrıca seviniyordu. Amcasının verdiği iki guldenle panayırda canı ne isterse alıp yiyebilirdi. Ama sonradan evde kalan kardeşlerinin üzüntülü yüzlerini görünce onlara bazı hediyeler götürmeye karar verdi.

Yolda, Karel'in ikide bir kendisine, «Çabuk ol, geç kalıyoruz» demesi onu epeyce kızdırıyordu. Tahta papuçlarla koşamıyordu. Kaatje on bir yaşındaydı. Karel ondan yalnız bir yaş büyüktü. Ama sanki ondan çok büyükmüş gibi her şeyine karışırdı.

Kanaldaki mavi ve turuncu boyalı kayık renk renk bayraklarla donanmıştı. İçindeki çocukların son derece heyecanlı ve neşeli olduğu kolayca göze çarpıyordu. Hareket edince hep birden şarkılar söylemeye başladılar. Kayık köyün yanından geçen küçük kanaldan daha büyük bir kanala doğru yol aldı. Kaatje kırmızı tuğlalı şirin köy evlerini, bahçeleri, yel değirmenlerini seyretmeye doyamıyordu. Karel, yel değirmenlerine bakarken çiftçilerin çoğu artık elektrikten faydalandığı için bunların bir işe yaramadığını söyledi. Her yer çiçek içindeydi. Tarlalar, bahçeler, pencereler, arabalar çiçeklerle dolup taşıyordu. Kaatje :

— Ömrümde hiç bu kadar çok lâle görmemiştim, dedi.

Karel gururla :

— Bloeman yolu hep böyle olur, dedi. Ben bu kanaldan kaç kere geçtim...

Kaatje içini çekti. Kendisi o yolu ilk defa görüyordu. «Oğlan çocuklar çok talihli» diye düşündü. Hiçbir kızın heyecanlı bir macerası, güzel bir hâtırası olduğunu duymamıştı.

Bloeman'a çıkacakları zaman öğretmen her sınıfın ayrı ayrı sıra olmasını söyledi. Kızlar papuçlarını takırdatıp eteklerini hışırdatarak yerlerini aldılar.

★ Doğan Kardeş kitapları : en güzel, en faydalı hediye! ★

Hikâyesi

Bayramı

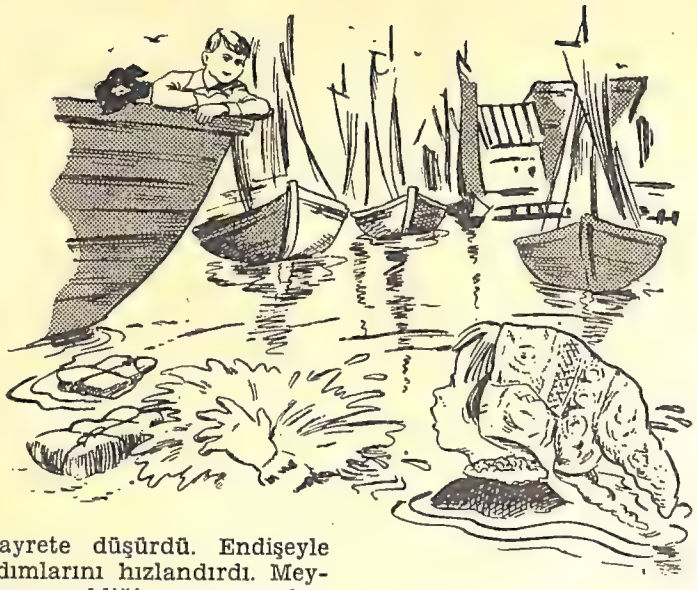

Ah, o ne güzel bir gündü bilseniz!... Önce Bloeman sokaklarında çiçek resmigeçidi yapıldı. Renk renk çiçeklerle süslenmiş çocuklar halkın önünden geçtiler. Arkalarından yine çiçeklerle süslenmiş araba ve otomobiller geliyordu. Kaatje yürürken etrafına bakınıyor, evde kalan kardeşlerine hediye almak için bir oyuncakçı dükkânı arıyordu. Çok geçmeden böyle bir vitrin gördü. Erkek kardeşine oradaki yelkenliyi alabilirdi. Belki kızkardeşine götürecek uygun bir şey de bulabilirdi.

Geçit resminden sonra bir meydanda şarkılar söylendi, oyunlar oynandı. Panayırda törene katılanlara yemek verildi. Şarkılarla oyunlar yemekten sonra da bir zaman devam etti. Artık panayırda istedikleri gibi eğlenebileceklerdi. Bütün çocuklar dönme dolaba binmeye can atıyorlardı. Kaatje en önce binenlerden biriydi. Diğer çocuklar dönme dolaba binmek için sıra beklerken kimseye bir şey söylemeden yanlarından uzaklaştı.

Oyuncakçı dükkânı umduğundan daha uzaktı. Alışık olmadığı tahta papuçlarla saatlerce yol yürüyüp oyun oynamaktan ayakları yorulmuştu. Oyuncakçıdan ilk gördüğü yelkenliyi aldı. Kızkardeşi için bir mutfak takımı beğendi. Hediyeleri ayrı ayrı paket ettirdi. Alış verişinin epeyce uzun sürdüğünün farkına vararak aceleyle dükkândan çıktı.

Büyük meydana yaklaşmıştı. Ortalığın sessizliği onu hayrete düşürdü. Endişeyle adımlarını hızlandırdı. Meydana geldiği zaman arkadaşlarını orada göremedi. Kanala gidip onları bulması lâzımdı. «Keşke dükkândan çıkar çıkmaz doğru kayığın yanına gitseydim» diye düşündü. Ama arkadaşlarının böyle birden bire ortadan kaybolacağı nereden aklına gelebilirdi? Koşa koşa kanala, kayığın durduğu yere gidiyordu. Diğer çocukların yanından ayrılırken ağabeyisine haber vermediği için çok pişman olmuştu. Karel onun her işine karışırdı, ama böyle bir durumda kardeşini bırakıp gitmezdi.

Kanalda irili ufaklı birçok kayıklar vardı. Heyecanla bunların arasında köyden geldikleri kayığı aramaya başladı. Kendi kendine, «Mutlaka buralarda olmalı» diye söyleniyordu. Onu almadan nasıl giderlerdi? Acaba Karel onu aramaya çıkmaz mıydı?

Korku ve sıkıntı içinde koşarken ıslak bir yere bastı. Ayağı kaydı, kanala düştü. Suyun içinde çırpınarak, «İmdat!» diye bağırıyordu. Yakınlardaki büyük bir yelkenliden bir ses geldi:

— Korkma! Bak yüzüyorsun.

Kaatje başını kaldırınca aşağı yukarı kendi yaşında, kara gözlü bir oğlan çocuğu gördü. Çocuğun yanında bir de köpek vardı.

Kaatje kızgınlıkla:

— Evet yüzüyorum, dedi. Yüzüyorum, ama buradan nasıl çıkacağım?...

— Üzülme. Ben şimdi merdiven sarkıtırım.

Kaatje merdivene tutundu, çocuğun yardımıyla kayığa çıktı. O, kızın ıslanmış kat kat eteklerini görünce kahkahalarla gülerek:

— Bu kılıkta yüzmek kolay bir şey değilmiş, dedi. Kuzum, söylesene bana, sen niçin herkes gibi giyinmiyorsun?

Kızcağız bunun üzerine başına gelenleri anlattı. İki çocuk beraberce suyun üstünde yüzen oyuncak paketlerini de çıkardılar. Kaatje bir an önce arkadaşlarının bindiği kayığı bulmak istiyordu. Ama yeni arkadaş olduğu çocuk, o kayığın hareket ettiğini söyledi. İçinde millî kıyafetli çocuklar gör-

MERAKLI ŞEYLER

TÜTÜNÜN ANAVATANI

Amerika yerlileri çok çok eskiden beri tütünü bilir ve kullanırlardı. Amerikanın keşfinden sonra Avrupaya getirildi. Tütün içmek bilhasa onaltıncı yüzyılda İngilterede moda oldu, oradan diğer memleketlere geçti.

İngilterede tütün içme modasını Amerikaya yaptığı seyahatler sonunda Sir Walter Raleigh yaymıştır. Bu adam bir gün odasında kendi kendine sigara içiyor, halka halka dumanlar başının üstünden yükseliyordu. Birden bire zavallı adamcağızın başından aşağıya bir kova su indi. Sadık bahçıvanlarından biri dumanları görünce efendisinin yandığını sanarak telâşa düşmüş ve tam zamanında imdadına koşmuştu!...

★

SED RESİFLERİ

Dünyanın en büyük mercan resifleri Avustralya'nın doğusunda bir sıra halinde uzanan mercan resifleridir. Bunlar milyarlarca hayvanın iskeletinden meydana gelmiştir. Resifler Avustralya'nın Queensland eyaletinin doğu kıyısı açıklarında 2000 kilometre uzunlukta bir alana yayılmıştır. Sahilden bazı yerlerde 16 km., bazı yerlerde ise 240 km. uzaklıktadır. Resiflerin kenarları suyun altında kaldığı için burada kırılan dalgalar köpüklü bir alan meydana getirir. Palmiyelerle süslü mercan adaları Avustralya'nın en güzel dinlenme ve eğlence yeridir.

★

BALIKLAR UYUR MU?

Ne kadar küçük olurlarsa olsunlar bütün hayvanların dinelnmeğe ihtiyiçlaarı vardır.

Balıklar da uyurlar. Uyumaları bizimkine benzemez. Onların uykuları nehirlerin, denizlerin dibine çekilip hareketsiz durmaktır. Gözlerini bile kapamazlar. Balıklar gözleri açık uyur, çünkü göz kapakları yoktur.

müştü. Kızcağız kasabada yalnız kaldığını duyunca üzüntüsünden ağlamaya başladı. Çocuk onu teselli etmeye çalışıyor :

— Üzülme kardeşim, diyordu. Bir çaresini buluruz. Annemle babam çarşıya çıktılar. Kasabadan ayrılmadan önce alacakları bazı şeyler var. Ama dedem burada. İstersen ondan bir akıl danışalım.

Kızı dedesinin yanına götürürken, çocuk adının Kees olduğunu söyledi. Kaatjenin de adını öğrendi.

Kees olanları dedesine anlattı. Adam kızacak diye kızın ödü kopuyordu, ama o, Kees'i sessizce dinledikten sonra :

— Her şeyden önce küçük hanımın üstünü başını kurutalım, dedi.

Kaatje'ye, Kees'in annesinin elbiselerinden birini verdiler. Annesi epeyce şişman bir kadın olmalıydı. Elbise kıza çok bol gelmişti. Çok geçmeden Kees'in annesiyle babası çarşıdan döndüler. Kadın Kaatje'nin başından geçenleri dinlerken başını iki yana sallıyor :

— Habersiz arkadaşlarının yanından uzaklaşmakla hiç iyi etmemişsin, diyordu.

Kaatje'nin ne kadar üzgün olduğunu görünce artık azarlamaktan vazgeçip hep birden onu nasıl köye götüreceklerini düşünmeye başladılar. Kees'in babası şu fikri ileri sürdü :

— Yarın sabah erkenden Koopdam yakınlarından geçeceğiz. Küçük dostumuzu bir otobüse bindirip evine gönderebiliriz.

Gece onlarla beraber gemide kalacağını duyunca kızın gözleri faltaşı gibi açıldı. Karel'in bile başından böyle bir macera geçmemişti.

Kees'in annesiyle beraber geminin ortasındaki kamaraya girip ateşin karşısında ıslak elbiselerini kuruturlarken dışarda yabancı bir erkek sesi duydular. Bu, çocukları panayıra davet eden adamdı, yani Kaatje'nin öğretmeninin amcasıydı. Geminin sahipleri ona kızı evine götüreceklerini anlatıyorlardı. Biraz sonra Kees, Kaatje'nin yanına gelerek :

— Arkadaşların çok telâşlanmış, dedi. Öğretmen hareket ettikleri zaman senin orada olmadığını farketmemiş. Yolda çocukları sayınca iş meydana çıkmış. Hemen amcasına seni bulması için haber göndermiş. O da şimdi bana telefon edip bizim yanımızda olduğunu, yarın köye döneceğini haber verecek.

Kaatje :

— Herkesi bu kadar zahmete soktuğum için üzülüyorum, dedi. Bunların başıma geleceğini bilseydim kardeşlerime hediye almaya kalkışmazdım.

— Öyle söyleme kardeşim. Onları o kadar çok düşünmene hayran kaldım doğrusu. Senin gibi bir ablaları olduğu için ne mutlu onlara!...

Kendisinin böyle öğüldüğünü duymak kızın hoşuna gitmişti.

— İnşallah annem, babam, öğretmenim, Karel ağabeyim de senin gibi düşünürler diye cevap verdi.

S. Ö.

★ Bayramlarda arkadaşlarına Doğan Kardeş kitapları hediye et! ★

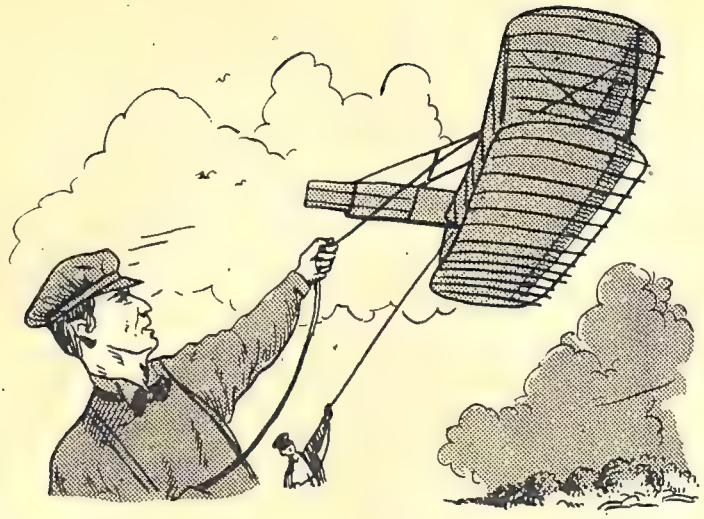

UÇAN KARDEŞLER

WILBUR ve Oreville Wright, Amerika'nın Ohio eyaletinde ufak bir kasabada oturuyorlardı. Küçük dükkânlarında bisiklet tamiriyle uğraşıyorlardı. İşlerini seve seve yapıyorlardı, çünkü en büyük zevkleri bozuk şeyleri tekrar işe yarar hale getirmekti.

Bir gün gazetede ilgi çekici bir habere rasladılar: Otto Lilienthal adlı bir adam Almanya'da bir dağda plânör (*) uçurma tecrübelerine başlamıştı.

Wright kardeşler bu haberle çok ilgilendiler ve hemen plânörcülük hakkında bilgi edinmeye başladılar. Üç sene sonra da boş zamanlarında plânörcülük yapacak kadar çok şey öğrenmişlerdi. Onlardan önce pek çok kimse bu işle uğraşmıştı, ama hiçbirisi başarıya ulaşamamıştı. Wright kardeşler başarısızlığın sebebini araştırdılar, nihayet uçakların dengesizlik yüzünden düşüp parçalandığını ortaya çıkardılar. Sonra da uçağa gerekli dengeyi sağlamanın yollarını aramaya koyuldular. Epeyce uğraşarak 1899 yılının temmuzunda bu engeli de ortadan kaldırdılar. Buldukları usulü ufak bir uçak yapıp onun üzerinde denediler. Sonuç ümit vericiydi. Daha sonra Lilienthal'in hesaplarıyla kendi buluşlarını birleştirip büyük bir uçak meydana getirdiler.

Amaçları insanı gökyüzünde dolaştırmaktı. Ellerindeki uçak bu işe uygundu. Uçağın havalanmasında rüzgârdan da faydalanacaklarından Amerika'nın en rüzgârlı yeri olan Kitty Hawk'a denemeler yapmaya gittiler.

1900 yılının eylül ayında uçuş denemelerine başladılar. Uçağı uçurtma gibi iplerle havalandırıyorlardı. Ard arda yaptıkları denemelerden şunu öğrendiler: Ancak rüzgâr çok şiddetli estiği zaman uçak kendi ağırlığından başka bir de insan taşıyabilirdi.

Ertesi yıl daha büyük bir uçak yapıp yine Kitty Hawk'a gittiler. Bunun Lilienthal'in hava basıncı hesaplarına daha uygun olmasına dikkat etmişlerdi. Yine de, çok parlak bir sonuca ulaşamadılar. Ama, bu deneyleri onlara hiç olmazsa başarının anahtarını vermişti: O zamana kadar kimse gökyüzünde uçakla dolaşamamıştı. Çünkü hiçbiri bunun için uyulması gereken fizik kanunlarına gereği kadar önem vermemişti.

Wright kardeşler her şeyi bir tarafa bırakıp önce bilgilerini arttırdılar ve rüzgârın kaldırma gücünü, kanatların biçimini deneylerle araştırdılar. Daha sonra uçaklarına bir motor ve pervane de ekliyerek yeniden işe başladılar.

İçinde insan taşıyan ilk uçak, aralık ayında havalandı. Bu uçuş 3,5 saniye kadar sürdü. Uçak yerden ancak birkaç metre yükselebilmişti.

Yeniden uçmak için rüzgârlı hava bekliyorlardı. Yine aynı ayda çok soğuk bir gün, rüzgâr istedikleri şiddette sürekli olarak esmeye başlayınca, deneme yapmaya karar verdiler. Uçağa ilk seferinde Wılbur binmişti. Şimdi sıra Orville'in di. 12 saniye kadar uçtu, ama bu uçuş pek rahat olmamıştı, çünkü uçak birdenbire yükselip sonra tekrar alçalıyordu.

O gün, uçuştan sonra, Wright kardeşler bu heyecanlı seyahati etraflarında toplanan meraklılara anlatırlarken hızı artan fırtına, alanda duran uçağı önüne katıp sürüklemeye başladı. Uçağı yakalamak için çok uğraştılar. Ele geçirdikleri zaman motoru, kanatları, pervanesi işe yaramaz bir hale gelmişti. Bu yüzden iki kardeş o yıl başka uçuş denemesi yapamadılar.

Wright kardeşler bu işle bıkmadan, usanmadan uğraşıp zamanlarını boşuna değil, insanlığa faydalı olmak için harcadılar. Giriştikleri işte karşılaştıkları güçlüklerden yılmadılar. Böylece insanların da kuşlar gibi rahat rahat uçabileceğini ispat etmiş oldular.

(*) Plânör, motorsuz bir uçaktır. Yüksek bir yerden uçmaya bırakılır.

DOSTLUK VADİSİ

ALTAN, Dostluk Vâdisinde oturan korucunun oğluydu. Yaşadığı yeri çok severdi. Burada tabiat gerçekten bütün güzelliklerini dile getirmişti.

Altan'ın başka kardeşi yoktu. Oralarda komşu olmadığı için yalnız başına ormanın içinde dolaşır, hayvanlarla arkadaş olmaya çalışırdı. Ormanın en ürkek hayvanları bile zaman geçtikçe kendilerine hiçbir zararı dokunmıyan bu sevimli çocuğa alışmaya başladılar.

Size şimdi Altan'ın ormandaki arkadaşlarından bazılarını tanıştıracağız:

Sincap Alkuyruk

Altan, bir gün elinde küçük bir kâse süt ve bir dilim ekmekle evinden çıkmıştı. Bir ağacın altına oturup tam karnını doyuracağı sırada Sincap Alkuyruk elindeki yiyeceklere imrenerek çekingen adımlarla çocuğa yaklaştı. Altan sincabı görünce gülerek:

— Gel bakalım Alkuyruk, dedi. Ben de kahvaltıma kim misafir olacak diye bakıyordum.

Bundan sonra bir lokma ekmeği süte batırarak kaşıkla sincaba uzattı. Alkuyruk bunu kapar kapmaz yeniden ağacın gövdesine tırmandı.

Altan:

— Seni obur seni, diye bağırdı. Aklın fikrin hep ekmeğimden yemekte.

Sincap ağaçta tuhaf tuhaf sesler çıkarıyordu. Sanki «senin de bakacak kalabalık bir ailen olsaydı o zaman onlara yiyecek bulmaktan başka bir şey düşünmezdin» der gibiydi.

Çok geçmeden bütün sincap ailesi ortaya çıktı. Altan yavruları korkutmamak için bir kenara çekildi. Bütün sincaplar bir anda kâsenin dibinde kalan sütle ekmeğin başına üşüştüler.

O da sırtüstü yere yatıp ellerini başının altına koydu. Uzun zaman bu şekilde sincapların ağaçtaki oyunlarını seyretti.

Kurbağa Boşboğaz

Çayırın bir ucunda yosunlu bir taşın altında kurbağa Boşboğaz otururdu. Örümcek Hoşdokur'a yakın olmak için evini buraya taşımıştı. Boşboğaz şişman ve ihtiyar bir kurbağa idi. Hoşdokur ise hem gençti, hem de becerikli bir örümcekti. Kurbağa, «gençler yaşlılara yardım etmelidir» diye düşünürdü. «Bu yaştan sonra sinek ve böcek yakalamak bana zor geliyor. Neyse ki, Hoşdokur, usta bir avcı. Onun avları ikimize yetişmezse Altan da bize bir şeyler bulur.»

Böylece kurbağa, örümceğin ağına düşen böcekleri istediği gibi alıp yerdi. Hattâ bir kere daha örümcek karnını doyurmadan tuttuğu avı yutuvermişti. Örümcek öfkeyle:

— Böyle şey olur mu, diye bağırdı. Ağı kurarken hep ben emek veriyorum. Sonra da sen avlarıma ortak çıkıyorsun. Bak işte, Altan geliyor. Haydi marifetini göstersene. Bundan biraz ben de faydalanayım.

Altan'ın elinde bir sopa vardı. Kurbağanın altına girdiği taşı sopayla kaldırdı. Sonra da kurbağayı dürtükledi. Kurbağa olanca sesiyle viyaklamaya başladı.

Altan:

— Hoşdokur'un avlarını çalmaya utanmıyor musun? Şimdi çek bakalım cezanı, diyerek kurbağayı mendiline koydu.

Sonra bohça gibi uçlarından tutarak kurbağayı mendille beraber bir kere dereye daldırıp çıkardı. O kötü bir çocuk değildi. Hayvanların canını yakacak şeyler yapmazdı. Onun için büyük bir dikkatle kurbağayı yeniden yuvasına taşıdı. Dört sinek yakalayıp ikisini ona, ikisini örümceğe verdi. Kurbağayı:

★ Üçüncü sayfamızdaki «Hediye Yarışmamız Başlıyor» yazısını okudun mu? ★

— Bir daha komşunun malına göz dikme, diyerek azarladı.

Sansar Ailesi

Sansar Azim, o sıralarda çok telâşlıydı. Günlerden beri süregelen yağmurlardan sonra yuvasını su basmıştı. Şimdi sansar ailesinin kendisine başka bir yuva bulması gerekiyordu. Önce yavrularını suların erişemiyeceği tehlikesiz bir yere taşıyıp, sonradan ev arayacaklardı.

Altan, patikadan şarkılar söyliyerek gelirken sansarlar da yavrularını oraya çıkarmışlardı. Anne Sansar çocuğu görünce hemen yavrulardan birini ağzıyla tutarak çalılığın arkasına götürdü. Altan da yavruları nereye koyacağını gözetlemek için patikadan ayrılıp bir yere gizlendi.

Patikanın üstünde çok yükseklerde kapkara bir gölge belirmişti. Bir anda bir atmaca yavruların üstüne doğru inmeye başladı. Belki de uzaktan onları tavşan yavrusu sanmıştı, ama ne olursa olsun yırtıcı hayvanların yavrularına saldırmakla iyi etmemişti.

Atmacanın yavruları kapmasına meydan vermeden Azim onun üstüne atıldı. Kuş bir anda havalanıp çok yükseklere çıktığı halde atılgan sansar ona sıkı sıkı tutunuyordu. Havada iki yırtıcı hayvanın tırnakları ve dişleri arasında korkunç bir savaş yapılmaktaydı. Çok geçmeden tüyleri yoluk yoluk olmuş atmaca Altan'ın üstüne düştü.

Azim, bu savaştan yarasız beresiz çıkabilmişti. Yalnız biraz tüyleri karışmıştı, o kadar. Hemen yavrularının başına koştu. Patikada kalanları da tehlikesiz bir yere taşıdı.

Bundan sonra sansar ailesi, dere sularının erişemiyeceği bir yuvaya taşındı.

Altan eve dönünce annesine dedi ki :

— Eskiden sansarları hiç sevmezdim. Kuş yumurtalarını alıyorlar, kendilerini koruyamıyan küçük hayvanları yiyorlar diye kızardım. Ama yaptıkları bütün bu kötülüklere rağmen yine de iyi bir tarafları varmış. Ailelerine çok düşkünler. Bugün sansar Azim'in yavrularının hayatını kurtarmak için bir atmacaya nasıl saldırıp onu öldürdüğünü görünce hayretler içinde kaldım. Pek yaman bir hayvanmış doğrusu.

Gece Misafiri

Yarasalar güneş batıp ortalık kararıktan sonra uçmaya başlarlardı. Altan bunları yakından görmemişti. Yalnız havada acayip hareketler yaparak gölgeler gibi uçuşlarını seyrederdi. Onlara yem vermeye çalışmış, ama hiçbiri yanına yaklaşamamıştı.

Bir gece, yatağına yatmış, annesinin gelip üstünü örtmesini bekliyordu. Pencere içeri temiz hava girsin diye ardına kadar açıktı. Çocuk yattığı yerden hafifçe gözlerini aralıyarak gökyüzünü, daha doğrusu ay'ı seyrediyordu. Birdenbire başının üstünde acayip sesler, çırpınmalar duydu. Odaya bir yarasa girmişti. Her zaman yarasaları yakından görmek istediği halde bu sesleri duyunca çocuğun içine bir korku düştü. Yorganı başına çekerek, «Anne,» diye bağırdı.

Yarasanın ayağı sehpanın üstündeki dantel örtüye takıldı. Örtüyle beraber Altan'ın yatağına düştü. Çocuk avazı çıktığı kadar, «Anneciğim yetiş,» diye bağırıyordu.

Yarasa da örtüden kurtulup uçmak için çabalıyordu. Böylece yataktan havalandı, ama ayaklarına dolaşan örtü yüzünden bu sefer de etajerin üstündeki ağzı açık sürahiye düştü.

Annesi kapıyı açarak Altan'a :

— Ne var, diye sordu.

Annesini görünce çocuğun korkusu geçmişti.

— Sürahinin içine yarasa düştü de onu çıkaralım diye seslendim, dedi.

Yarasayı pencerenin dışına koydular. Hayvan biraz hırpalanmıştı, ama kendisini serbest bulunca uçup gitti. Altan arkasından bakarken.

— Sürahideki banyo hoşuna gitmedi galiba, diye söyleniyordu.

LOWALI CANAVARI

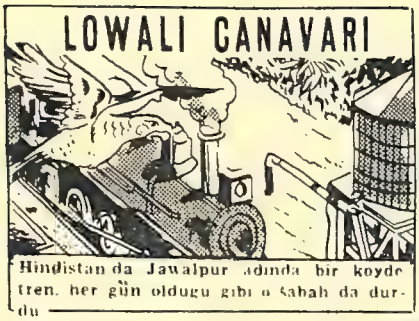

Hindistan da Jawalpur adında bir köyde tren, her gün olduğu gibi o sabah da durdu

Bundan faydalanmak, uyuşan ayaklarını işletmek için yolcular fırın gibi sıcak ve boğucu vagonlardan indiler

Başlarına gelen tehlikeden habersiz

Yürürlerken bir faciaya oldukları sızın

Kaplanı gören yolcular dehşet içinde kaçışmaya başladılar D Yol bekçisi bağırıyordu

Tren hareket etti D yol bekçisi vakayı bolgenin valisine bildirdi

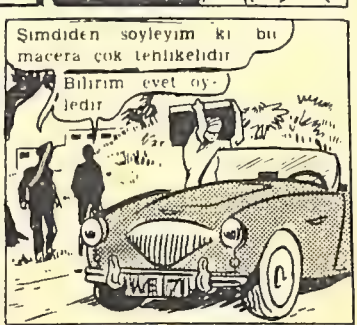

Hem bilirsiniz ki, bu canavarlar insanlara pek saldırmazlar. Alışık oldukları avı bulamazlarsa o zaman saldırırlar.

Evet, öyledir. Fakat insan yedikleri mi bir kere, artık öyle yırtıcı, öyle atılgan olurlar ki, hiçbir şeyden korkmazlar.

İşte geldik. Valı sizi bekliyor.

Bize gelen raporlara göre, hayvanın erkeği, bildir, bir avcı tarafından öldürüldüğünde, dışı kaplan da yaralanmış. İşte hem bu yara, hem de eşinin öldürülmesi dışı kaplanı müthiş bir insan yiyici yapmıştır.

Bizi bu beladan kurtarmaya geldiğiniz için size çok teşekkür ederim Mr. Trass.

Daha öldürmeden kaplanın derisini satmıyalım.

İşte bölgenin haritası. Bu geniş alan, o dışı kaplanın etrafa dehşet saçtığı yerlerdir.

Bu cihetten hazırlığım tamamdır. 405'lik bir Winchester tüfeği kurşununun öldürmiyeceği hayvan yoktur.

Hafif bir askeri uçak emrinizdedir silahlara gelince -

Hiç vakit geçirmeden Ken kaplanın dolaşıp avlandığı alanlara gitti.

Jawalpur burasıdır efendim.

Ken'i canavarın biçare kadını kaptığı yere götürdüler.

İzler hala bozulmamış.

İzlerin irilliğine dikkat edin. Hayvan hayli yaşlanmıştır. Sol arka ayak izindeki kabarık çizgi eski bir yara eseridir.

Ken bütün o civardaki köylere haberciler yolladı. İlk dikkat işaretini duyan herkes harekete hazır olacaktı.

İki gün sonra...

Efendi! «İnsan» yiyici Sandalam mabedinin kapısı önünde bir rahibi kapıp götürmüş.

Sandalam buradan 40 kilometre ötededir. Uçakla beş dakikalık yer.

Ama inmeğe az çok elverişli bir yer bulunmak şartı ile.

Uçak hayli güçlükle, kuru bir çay yatağına indirildi.

Ne sıçramalar! Bizim kaplan bu uçağın yere inişi kadar tehlikeli çıkmaz inşallah.

Canavar korkusundan bezmiş olan köylüler avcıyı sevinçle karşıladılar..

Tanrı Vişnu yardımcın olsun, Efendi! Adım Gunga Singh'dir Arkamdan gelirsen sana Şir Han'ın izlerini gösteririm (Şir Han köylülerin kaplana taktıkları addır)

Kaplan, rahibi işte bu mabedin kapısının önünde kapıp götürdü

Yakınlarda kaynak, pınar gibi bir şey var mı?

Var efendi, orman içinde küçük bir alan var kaynak işte orada

Pekiyi, şimdi sen o kaynağın yanına bir kazık kakar bir manda bağlarsın, anladın değil mi?

Anladım, Efendi İnsan yiyen bile olsa manda etinin lezzetine dayanamaz

Ken, gün doğmadan pususunu kurdu...

Eyvallah Gunga Haydi sen şimdi köye git Eğer kaplan ortaya çıkarsa kurşunum boşa gitmez, mutlaka vururum

Fakat mandanın boğurmeleri sabaha kadar sürdüğü halde canavar ortaya çıkmadı.

Gece boşuna geçti. Anlaşılan manda kaplan için iştah kabartacak bir yem değil galiba?

Üç gece pusuda bekledikten sonra, Ken durumu iyice kavradı.

Korkarım ki boşuna bekliyorum Şu meşhur hayvanın iştihasını oynatmak için ne kullanmalı, acaba?

Artık kazığa insan da bağlıyamam ya

Küçükken ben bir kuşun sesini taklit ederek başka kuşları etrafıma toplardım

Ama kaplanın boğurmesini taklit edecek derecede yüksek sesli adam görmedim

Bak hele! Gunga Singh sen dahisin yahu! Daha önce neye düşünmedin bunu?

İki saat sonra...

Her şey yolunda giderse ben yarın sabah erkenden dönecegim. «İnsan Yiyen» de kiminle görüştüğünü o zaman önlıyacak

Sakin ve rahat bir uçuştan sonra Hind ordu uçağı Bengalor'a indi.

Bengal radyosuna! Çabuk!

Birkaç dakika sonra...

Bekleyeceksiniz!

Bir çeyrek sonra..

Umarım ki, Gibson, bu işi becerecektir

Haydı şimdi işimize! Şofor! Hava meydanına olanca hızla!
Efendi şimşekten hızlı uçuyor!
Ertesi akşam Ken tekrar pusuya girdi
Haydı şimdi ses aletini açalım, ileri marş!
Ken, alete Radyo Bengal'den aldığı kaplan böğürmesi bandını koydu. Her 30 saniyede kuvvetli bir böğürme sesi orman içinde korkunç akislerle yayılıyordu.
Ne tuhaf serenad! Eğer dışı kaplan buna da aldırmazsa ben de avcılıktan vazgeçerim
RRAOAR
Birdenbire uzaktan bir böğürme işitildi
Tuhuldu!
Böğürme yaklaşıyordu. Ken ses aletini durdurdu
«İnsan Yiyen» şimdi çok yakında. Rüzgâr önden esiyor. Benim kokumu duyamaz
Ormanın içinde bir yer
Her taraf sakin. Ot yok. Canavarın böğürtüsü kesildi
Hiç ses yok. Nereye gitti bu hayvan?
Birdenbire...
?
Aman Allah! Tam üstümde!
Ken tüfeğini doğrulttu. Bir kaç olum sanıyesi geçti. Sonra ansızın
Tam başından vurulan dişi kaplan kayanın dibine kadar yuvarlandı
Silâh sesini duyan köy halkı koşuşuyorlar
Yaşasın Efendi!
Ta kendisi değil mi Efendi?
Evet, Lowali'nin insan yiyen dışı kaplanının ta kendisi. Sol arka ayağındaki yaraya bakın.
İşte bir kaplan avının bütün sırrı. Winchester tüfeği ile ses aleti.
SON

Dikişe devam ediyoruz

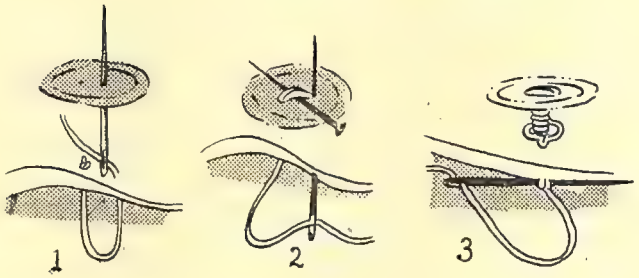

DÜĞME DİKELİM

Önce düğmenin dikileceği yeri işaretleyin. Sonra iğneyi kumaşın yüzünden batırarak tersine geçirin. İpliği düğümün sağından çıkarıp düğmenin deliğinden geçirin. Sonra öbür delikten sokup kumaşın tersine çıkarın.

Düğmenin üstündeki ipliğin altına bir toplu iğne koyun. İpliği birkaç kere deliklerden geçirdikten sonra toplu iğneyi çıkarın. Kumaşla düğme arasındaki gevşek ipliklerin üstünü iplikle sıkıca sarın. İğneyi kumaşın tersine geçirin. İpliği iyice tutturduktan sonra makasla kesin.

Kalın kumaşlara dikiş dikerken ipliğin daha gevşek kalması için düğmenin üstüne iki toplu iğne koyun. İliksiz, süs için dikilen düğmeleri toplu iğnesiz dikin.

PAPATYALI GÖZLÜK KILIFI

Kullanılacak malzeme :

Renkli yünlü kumaş : 15 lik bir kare.

Buna gidecek renkten fatça : 20 cm. lik bir kare.

Beyaz ve sarı kumaş parçaları.

Beyaz çamaşır ipliği.

İnce kadife kurdele.

Kumaşı, şekilde gördüğünüz gibi kesin. Taftayı kenarlarından 1,5 cm. kıvırma payı bırakarak aynı şekilde kesin.

Beyaz yünlüden iki papatya çıkarın. Papatyaların ortalarını sarı kumaştan yapın. Papatyanın birini ortadan ikiye böldükten sonra bunları resimdeki gibi kumaşın üstüne yerleştirin. Kenarlarını birer dikişle tutturun. Kurdeleden bir fiyonk yapıp çiçeklere iliştirin.

Taftanın kenarlarını 1,5 cm. içine kıvırın. Yüzü içe gelecek şekilde astarı kestiğiniz yünlü parçalarına teyelleyin.

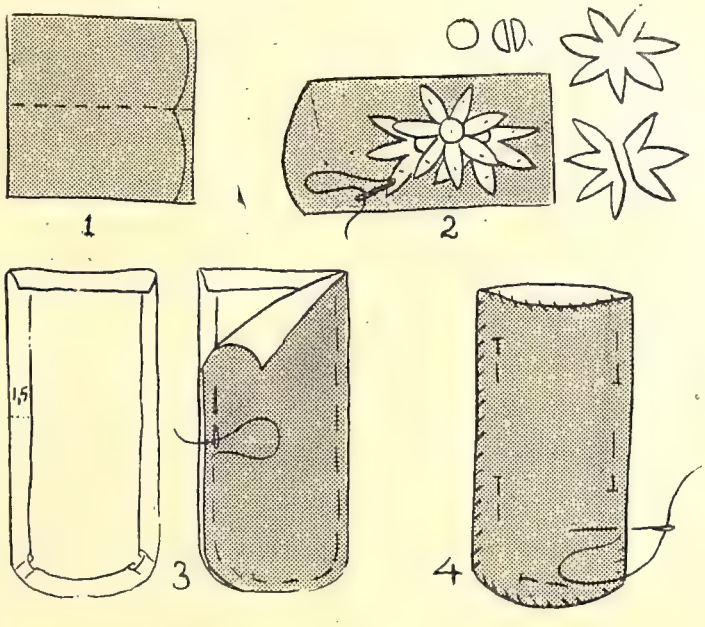

Beyaz çamaşır ipliğiyle ağzından başlıyarak kenarlarını resimdeki gibi dikin.

Dünyanın her yerinde tercih edilen mürekkep

SUPER PARKER Quink

Yazarken, dolma kaleminizi temizler

1 ons (29 cm³) TL. 1.80 • 2 ons (59 cm³) TL. 2.70 • 1/2 litre TL. 12.50

Penguenler Resmigeçidi

İSKOÇYA'daki Edinburgh Kıraliyet Hayvanat Bahçesinde yüz kadar penguen vardır. Bunların yarısı «kıral pengueni» denilen türdendir. Penguen türlerini tanımak için mutlaka tabiî bilimlerden anlamak gerekmez. Bütün penguenlerin göğsü beyazdır. «Kıral pengueni» denilen türde ise boyunda sarı bir şerit vardır. Bu güzel kuş diğer penguenlerde bulunmayan bir şeye sahip olduğundan haberi varmış gibi her zaman başını dik tutarak boynundaki süsünü gösterir.

Kıral penguenlerin altısını hayvanat bahçesine yıllarca önce ilk defa balina avcıları hediye etmişlerdi. Balina avcıları şimdi de her yıl Antarktik'teki adalara uğrayıp bu kuşlardan birkaç tane daha yakalamaktadırlar. Böylece hayvanat bahçesine ara sıra yeni penguenler getirilir.

Eğer Edinburgh'a bir gün yolunuz düşecek olursa bu penguenleri bir daha unutamazsınız. «Edinburgh'a yolum düşecek olursa belki şehrin başka yerlerine giderim de hayvanat bahçesini gezmeye şıra gelmez. Tabiî o zaman da penguenleri göremem,» diye düşünmeyin sakın. Edinburgh'a gidip de oranın meşhur penguenlerini görmeyen yoktur. Çünkü penguenler şehrin caddelerinde resmigeçit yaparlar. Bu da kolay kolay unutulacak bir manzara değildir.

Bu eski İskoç şehri penguenlerin dünyada Antarktik'ten başka başıboş dolaştıkları tek yerdir. Kafesleri, bağları yoktur. Yalnız günün yirmi dört saatinde serbest bırakılmazlar. Bu mutluluk ancak bir saat sürer.

Penguenler resmigeçidi yıllarca önce başlamıştı. Bir gün nasılsa penguenlerin bulunduğu yerin kapısı açık kalmış, on iki tane penguen hayvanat bahçesinden çıkıp şehrin içinde bir gezinti yapmışlardı. O kadar düzgün bir şekilde yürüyorlardı ki, herkes onları seyretmeye koşuyordu. İşte ondan sonra penguenlere her gün yürüyüş yaptırmak âdet oldu.

Kuşlar da her gün yürüyüş yapmaya pek hevesli görünüyorlar. Sabahları saat tam on birde başlarında bekçileri olduğu halde gezintilerine başlarlar. Eğer beş dakika geç kalacak olsalar öyle bir telâşa düşerler ki... Saate bakmasını bilmezler, ama bekledikleri an yaklaşırken içgüdüleriyle kapının arkasında toplanıp bekçi gelinceye kadar bağırışırlar. Haklarını aramasını bilen kuşlardır bunlar.

Kapı açılınca hevesle dışarı çıkarlar. Bekçi, «Sıraya girin,» diye bağırır. Arka arkaya dizilerek hayvanat bahçesini geçip kaldırımda yürümeye başlarlar.

Serbest bırakılan kuşların yolda bekçiyi çok uğraştırdığını sanmayın. Penguenler birçok çocuklardan daha usludurlar, daha çok söz dinlerler. Yürürken kaldırımdan aşağı inmezler. Kendilerini ilgilendirmeyen işlere burunlarını sokmazlar. Günlük yürüyüş 1,5 Km. yi geçer. Bu kutup kuşları pek hızlı yürüyemezler. Gezinti bir saat kadar sürer.

Edinburgh halkı yıllardan beri bu tuhaf olayı gördüğü halde hâlâ penguenlere merakla bakmaktadır. Seyyahlar hayretler içinde gözlerini oğuşturup otomobillerini

(Devamı sh. 47 de)

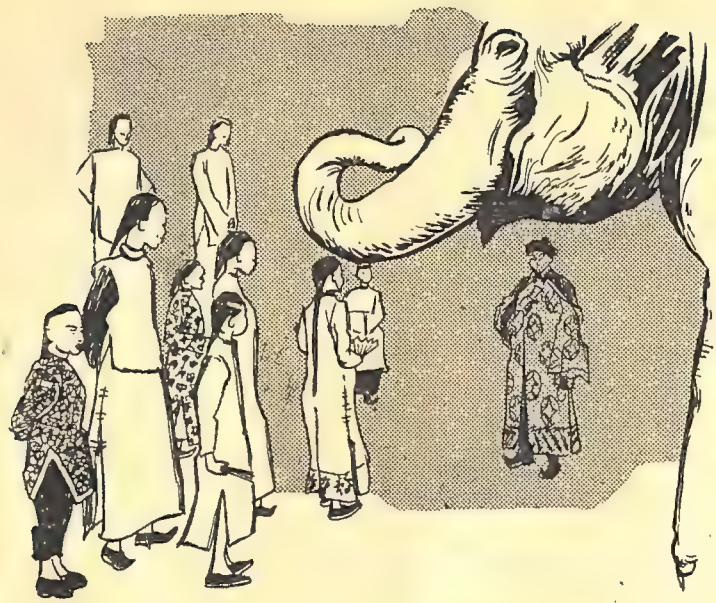

Fil Nasıl Tartıldı

TSONG, arkadaşı Ho Ling'e :

— Çabuk ol, gel sarayın bahçesine gidip koca hortumlu devi görelim, diye sesleniyordu.

Ho Ling :

— O da neymiş, diye sordu. Koşarak arkadaşının yanına gitti. Tsong ona bildiklerini anlatmaya başladı.

— Saraya bir fil gelmiş. Dört ayaklı hayvanların en kocamanı. Her halde resmini kitaplarda görmüşsündür.

Ho Ling :

— Hayır, dedi ama, babam saraya gelen filin çok büyük olduğunu söylüyordu. O kadar iyi yetiştirilmiş ki, kimseye bir şey yapmıyormuş. Güneydeki komşularımız bize armağan olarak yollamışlar.

İki arkadaş uzun elbiselerinin eteklerini tutup koşarak bir bambu ormancığını geçtiler. Kestirme yoldan sarayın bahçesine çıktılar. Büyük bir kalabalıkla karşılaştılar. Tsong'un babası ülkenin baş veziriydi. Saray âdetlerini çok iyi bilirdi. Arkadaşını kolundan çekerek :

— Dur gitme, dedi. Bak! Babam işte orada. Etrafında da bir sürü devlet adamı var. Buraya koca devi görmeye gelmiş olacaklar. Şimdi onları rahatsız etmiyelim. Gel şu çalıların arasına girelim.

Tsong saklandıkları yerden file hayran hayran bakarken arkadaşına şöyle diyordu :

— Tıpkı resimlerdeki gibi. Hortumu da ne kadar kocamanmış. Bu kadar uzun dişli hayvan hiç görmemiştim. Ayaklarına bak, kütük gibi.

Onlar böyle konuşurlarken fil hortumuyla kocaman bir kütüğü yerden kaldırıyordu. Biraz havada tuttuktan sonra yavaşça tam terbiyecisinin gösterdiği yere bıraktı.

Devlet adamları bu kuvvete, uysallığa hayran kalmışlardı. İnsan oğlunun vahşi bir hayvana iş yapmayı öğretmesi çok hoşlarına gitmişti.

Başvezir :

— Fil gerçekten çok faydalı bir hayvanmış, diye söze başladı. Ama hanginiz bana onun kaç kilo geldiğini bulabilir?

Bu çok zor bir işti. Herkes başını önüne eğdi. Ortalığı bir sessizlik kapladı.

Başvezir kaşlarını çatarak:

— Konuşsanıza bilginler, niçin susuyorsunuz, diye söylendi. İçinizde soruma cevap verecek akıllı bir kimse yok mu?

Hiç birinden ses çıkmadı.

Başvezir alaylı bir gülüşle hepsini teker teker süzdü:

— İçinizde bunu çözecek biri vardır her halde, dedi. Sorumun cevabını kim bulursa mükâfat olarak onu, güneyli dostlarımızı ziyarete göndereceğim. Gidip dostlarımızın ülkesini gezecek.

Tsong düşünmeye başladı. Bu dev hayvanı tartmanın bir kolayı vardır elbet. Acaba onu kendisi bulamaz mıydı?

Yaşlıca bir devlet adamı ortaya çıkıp konuşmaya başladı.

— Bizim kudretli başvezirimiz için yenilemiyecek hiçbir zorluk yoktur. Emredin demirciler bu devi tartacak kadar büyük bir kantar yapsınlar. Fili koyup tartsınlar.

Devlet adamları, bu fikri pek parlak buldular, ama başvezirin pek hoşuna gitmedi.

— Diyelim ki, bu kadar kocaman bir kantar yapıldı, dedi. Peki, fili çekebilecek kantar sırığını nereden bulacağız?

Tam bu sırada Tsong kendisini tutamadı, gülmeye başladı. Başvezir kızgın kızgın :

— Kim gülüyor, diye gürledi.

— Çocuk gizlendiği yerden çıkıp korka korka babasının yanına yaklaştı.

Suçlunun kendi oğlu olduğunu gören başvezir :

— Büyüklerin sözlerine gülmenin çok ayıp olduğunu bilmiyor musun, diye çıkışmaya başladı.

— Özür dilerim, efendim.

Kimseyle alay etmek aklımdan bile geçmedi. Bu koca devin kantarla tartılmasını gözümün önüne getirdim de kendimi tutamadım. İzin verin de ben de bu yarışmaya katılayım. Parlak bir fikrim var. Filin ağırlığını ben kolayca bulabilirim.

Babası onun sözlerine hiç aldırmadı. Çocuğu eve göndermeye kalkıştı.

— Vazgeç oğlum, dedi. Bu iş senin umduğun kadar kolay değil. İyice bir bak şu hayvana. Bir tek dişi bile senden ağır. Sen bunu nasıl tartarsın?

Tsong kesin kararını vermişti. Bu işi kendisi bulup seyahati kazanacaktı.

— Göreceksiniz, bunu ben başaracağım. Filin ağırlığını güneş batmadan bulup getireceğim. Yalnız sizden on, on iki uşakla bu hayvanı çekebilecek bir mavna rica ediyorum.

Başvezir çocuğu kararından döndüremiyeceğini anlayınca :

— Peki adamlarıma söyliyeyim, ne istiyorsan sana versinler. Yalnız büyüklerinin önünde kabalık edip çok övündün. Eğer sözünü yerine getiremezsen gelip hepsinden özür dileyeceksin .Bizi sarayda bulursun, deyip uzaklaştı.

Tsong heyecanla işe koyuldu. Filin ırmak kenarına götürülmesini söyledi. Hayvan çok iyi terbiye edilmişti. Bakıcısının her sözünü yerine getiriyordu. Sonra hiç güçlük çekmeden koca hayvanı mavnaya bindirdiler. Mavna, bu büyük ağırlık altında epeyce suya battı. Tsong mavnanın kenarından eğilip suyun geldiği yere bir işaret koydu. Sonra fili kıyıya çıkardılar.

Tsong'u seyretmek için toplanan kalabalık kocaman devin mavnaya binmesine şaşmış, bu küçük çocuğun ne yaptığını birbirlerine soruşturuyorlardı.

Tsong ne yapacağını gayet

(Devamı sh. 49 da)

İyi Kalbli Ku-ku

Küçük «Ku-ku»nun babasından kalma, kendisi gibi sevimli bir evceğizi vardı. Bütün gün evde oturur, sessizce dışarıyı, alt kattaki otele girip çıkan insanları seyrederdi. Ama hayvanların iyi yürekli olanları da, insanların iyi yürekliileri gibi, kötülüklerle karşılaşınca ne yapacaklarını bilemezler, şaşırır kalırlar. Küçük «Ku-ku» kimsenin kendisine kötülük yapacağını düşünemezdi ki. Kötülüğün ne olduğunu bile bilmezdi. Bu yüzden büyükleri ne zaman «Gözünü aç Ku-ku! Kargalara dikkat et» deseler gözlerini iri iri açar, «Kargalara mı?» diye sorardı «Neden? Ben karga kardeşe bayılıyorum. Üstelik öyle şakacı, öyle şakacı ki! Arasıra geliyor evime. Ama şaka yapmadan duramıyor. Tavanı sözde yakmaya çalışırken attığı kahkahaları bir duysanız! En büyük eğlencesi de bu. Gözüme duman kaçmasa, hani ben de bayağı eğleneceğim».

Ku-ku'nun Bill amcası bu sözleri dinler dinler de başını sallardı: «Ah! Ku-ku. Bir türlü dostunu düşmanından ayıramıyorsun. Bir gün evin tamamen kül olunca görürsün!»

Dediği de oldu. Kara karga bir gün «Ku-ku»nun evini öylesine tutuşturdu ki, Bill amcası itfaiye merdivenine tırmanıp onu kurtarmasaydı, hem evinden, hem de tüylerinden olacaktı. Bereket versin Bill amca vaktinde yetişti. Böylece Ku-ku kara karganın şakasını biraz anlar gibi oldu. Şimdi zaman zaman o da amcası gibi dünyadaki kötü yürekli hayvanlar yüzünden üzüntü duyuyor. Ama gene de kendini avutmaktan geri kalmıyor: «Yok canım» diyor «olsa olsa tehlikeli bir şakaydı bu».

★ İyi kitaplarla büyüyen çocuklar, iyi insan ve iyi vatandaş olurlar ★

Gömülü Hazine

YUSUF, uzun zamandan beri köyün basit hayatından hoşlanmaz olmuştu. Bir akşam babasıyla tarladan dönerken dedi ki :

— Baba, ben bu hayattan sıkılıyorum. Gün doğarken uyanıp akşama kadar tarlada çalışıyoruz. Yine de kıt kanaat geçiniyoruz. Diyorlar ki, şehire gidenler çabucak zengin oluyormuş.

Babası bu sözlerden onun ne demek istediğini anlamıştı. Üzüntüyle :

— Baba ocağından ayrılmaya karar verdiysen ben seni alıkoymaya çalışacak değilim, dedi. İhtiyar halimde biricik oğlumdan ayrılmak bana pek güç gelecek. Belki de bir daha birbirimizi göremiyeceğiz. Onun için öğütlerime iyi kulak ver : Şehirde insan durup dururken zengin olmaz. Orada da burada olduğu gibi çalışmak gerekir. Hayatın boyunca şu sözü aklından çıkarma : gömülü hazineler bir gün çok işe yarar.

Yusuf ertesi gün köyünden ayrılıp büyük bir şehire gitti. Oradaki zenginlik gözlerini kamaştırmıştı. «Burada kalıp zengin olacağım,» dedi.

Aradan aylar, yıllar geçti. Zengin bir adamın yanında uşaklık yaptı, ama kendisi çok az kazandığı için para biriktiremedi. Gerçekten orası zengin bir şehirdi, ama fakir bir delikanlı masallardaki gibi toprağa gömülü bir küp altın, bir hazine bulamıyordu. Parasız bir uşak şehir hayatının tadına varamazdı. Köyünü, babasını çok özlemişti.

Bir gün eskiden tanıdığı köylülerden biri, Yusuf'u arayıp buldu Ona çok acı bir haber verdi. Babası ölmüştü. Hep oğlunun iyiliğini düşünen adam, ölüm döşeğinde bile onu unutmamış, o köylüye :

— Şehre yolun düşerse bizim Yusuf'u bul, demişti. Ona hoşuna gidecek bir şey bırakıyorum. İki çuval. Evine dönerse verirsiniz.

Yusuf babasının ölümüne çok üzüldü. Ölürken kendisine ne bıraktığını merak ederek köyüne döndü. Evleri

bomboş duruyordu. O gün gidip amcasının evine misafir oldu. Yemekten sonra amcası konuşmaya başlıyarak dedi ki :

— Babanın sana değerli bir şey bıraktığından her halde haberin vardır. Yalnız onların hepsini toprağa gömmen şartiyle sana vermemizi tembih etti.

Bu şart Yusuf'un pek hoşuna gitmemişti. «Ben kimsesiz, fakir bir adamım. Babam bıraktığı mirası toprağa gömmemi şart koşmuş. Bu dünyada ne ile geçineceğim,» diye düşünüyordu. Babası hayattayken gömülü hazinelerin bir gün insanın çok işine yarayacağını söylemişti. Acaba bu söz gerçekten doğru çıkacak mıydı?

Amcası ortaya kocaman iki çuval çıkarınca hayretler içinde kaldı. Babası ona ne büyük bir hazine bırakmıştı. Çuvallardan birini açtı. Buğday doluydu. Altınlar, gümüşler beklerken böyle bir şey çıkacağını hiç ümit etmemişti. İkinci çuvalda da buğdaydan başka bir şey yoktu. Gözlerine inanamıyor, kendisine kötü bir şaka yaptıklarını, arkadan daha kıymetli bir şeyler getireceklerini sanıyordu. Ama babasından kalan bütün miras gerçekten bu iki çuval buğdaydı.

Babasının kendisine miras bırakırken niçin böyle bir şart koştuğunu şimdi anlıyordu. Onun arzusunu yerine getirmeye karar verdi. Çuvalları kendi evine taşıdı. Sabah erkenden kalkıp güzelce tarlayı sürmeye baş-

(Devamı sh. 43 de)

Sanatçı Kardeşlerimizle Konuşmalar

MİNE AYDIN

Mine Aydın kardeşi Doğan Kardeş okuyucuları tanırlar. Onun şiirlerini zaman zaman yayınlıyoruz. Geçen sayımızda da «Sarı yapraklar» adlı güzel bir şiiri vardı .

Mine kardeş, geçen gün bize geldi. İki yeni şiirini getirdi. Çok sevindik. Kendisiyle şöyle konuştuk:

— Kaç yaşındasın Mine?

— Altı yaşındayım.

— Okuma yazma biliyor musun?

— Daha okula gitmiyorum ama evde annemden öğreniyorum.

— Şiirlerini sen mi yazıyorsun?

— Hayır ben söylüyorum, annem yazıyor.

— Bana da bir şiir söyler misin?

— Yeni bir şiir mi?

— Evet şimdiye kadar annene bile söylemediğin bir şiir, yepyeni bir şiir.

— Bir düşüneyim.

Mine kardeş şöyle bir yarım saat kadar düşündü. Sonra :

— Hazırım, dedi, yazınız.

Aşağıda okuyacağınız şiiri Mine kardeş söyledi, biz yazdık. En çok yarım saat içinde, bizim yanımızda düşünüp yarattığı bu güzel şiirden de Mine Kardeş'in renklere, tabiata çok düşkün olduğunu görüyoruz. Bu yeni şiirinin adını Mine Kardeş «Mavi Denizler» koydu.

Mine kardeş, hiç kimsenin etkisi altında kalmadan, kendi bildiği, kendi duyduğu, kendi düşündüğü gibi şiir söylemesini biliyor. Başkalarını taklide özenmiyor. İşte onun için de şiirleri böyle güzel oluyor.

Mine kardeş konservatuvara gidiyor. Öğretmen Rana Hanımdan solfej ve piyano dersleri alıyor. Kitapları da pek seviyor. Daha okumasını pek beceremiyor ama, annesinden dinlemeye bayılıyor.

Mine kardeş kendisine iyi bakıyor. Her akşam yatarken dişlerini temiz temiz uvuyor. Sabah, öğle, akşam yemeklerini iştahlı, iştahlı yiyor.

Bağlarbaşında oturuyor. Çamlıca tepelerinden İstanbul'u, Marmara'yı, Adalar'ı, Boğaz'ı seyretmesini pek seviyor.

Bu sahifemizde Mine kardeş'in bize yazdırdığı «Mavi Denizler» ve ayrıca getirdiği iki şiiri bulacaksınız.

MAVİ DENİZLER

Mavi denizlerde
Balıklar yüzüyor.
Mavi sular
Dalgalanır;
Beyaz köpükler
Dalgalanır...
Mavi gökler
Beyaz bulutlar.
Bir havuzun içinde,
Kırmızı, beyaz balıklar yüzüyor
Kenarında saksılar var
Renk renk çiçekler...
Denizler, mavi sular.
Yeşil yosunlar
Renk renk yosunlar.

★

DALINDA

Dalında güzel durur
Solma çiçek solma.
Uyuyan sarı çiçek
En güzel çiçeksin sen
Solma çiçek solma.

KIRMIZI SARI LÂLELER

Kırmızı sarı lâleler vardı
Üstünde mavi kanatlı kuşlar.
Lâleler sallanıyordu,
Sarı kırmızı...
Mavi sarı lâleler açıyor...
Benim bahçemde açar lâleler,
Uzun uzun yaprakları,
Kırmızı sarı.
Lâleler sarı,
Lâleler kırmızı,
Kırmızı lâlelerle sarı lâleler karışık.

Çocuklar İçin Posta Pulu

Geleceğe güvenle bakmak istiyen uluslar, çocuklar üzerine büyük bir titizlikle eğilirler. Çünkü bugünün küçüğü yarının büyüğüdür. 14 Kasım Çocuk Haftası münasebetiyle Hindistan Hükümeti tarafından özel bir pul hazırlanmıştır. Sağdaki resimde oynıyan ve çalışan Hintli kardeşlerimiz görülüyor.

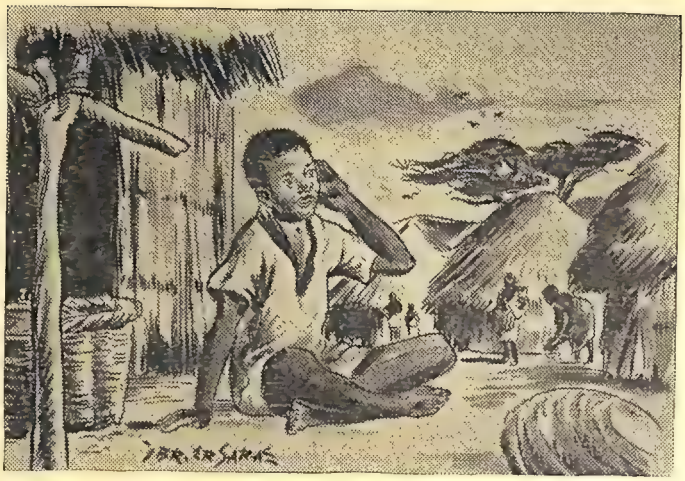

Açıkgöz bir Satıcı

KİMBA, saz damlı kulübelerinin önünde oturuyordu. Kızgın Afrika güneşi her tarafı kavururken o ta uzaklardan gelen tam tam seslerini dinliyordu. Tam tam Afrikalıların haberleşme aracıydı. Önemli haberler bir köyden diğerine böyle iletilirdi.

Kimba'nın gözleri sevinçle parlamaya başladı, çünkü davul sesleri şöyle diyordu :

— Kargayla, karga yumurtalarını satın alacak adamlar kasabadaki okula bugün gelecekler.

Kargalar Afrikalıların baş düşmanıydılar. Tarlalardaki ekinleri yiyor, bahçelerde ekili, dikili hiçbir şey bırakmıyorlardı.

Son zamanlarda bu belâdan kurtulmanın çaresi bulunmuştu. Birkaç gün önce karga ve karga yumurtası toplamaları halka söylenmişti. Bunları şehirden adamlar gelip satın alacaktı. Her karga yumurtasına 5, her kargaya 10 kuruş değerinde bir para ödeyeceklerdi.

Kimba'nın aklına parlak bir fikir geldi. Köylerinde karga yuvalarını ondan daha iyi hiç kimse bulamazdı. Yumurta toplamak da uçan kuşları yakalamaktan daha kolaydı. Gidip karga yumurtası toplasa, bunları adamlara götürüp satsa büyük babasına bir hediye alacak kadar parası olurdu.

Vakit henüz erkendi, öğleden sonra herkesin yumurta toplamaya koşacağını düşünerek hemen işe koyuldu. Öğle olmadan güneş ortalığı kavurmaya başlamıştı bile. Ama Kimba epeyce yumurta toplamıştı.

Eve döndüğü zaman babası kasabaya gitmeye hazırlanıyordu. O da babasıyla beraber yola çıktı.

Kimba'nın babası usta bir oymacıydı. Tahtadan oymalar yapıp onları bir dükkâna satardı.

Çocuk, yumurtaları bir sepete koymuş, başının üstünde taşıyordu.

Ilık bir meltem geçtikleri yolun etrafındaki kamışları tatlı tatlı hışırdatıyordu. Rüzgâr birden bire hızlandı ve Kimba'nın başındaki sepet sallanmaya başladı. Ya rüzgâr sepeti devirirse? Kimba biraz durdu. Sepeti yerleştirdi. Zaten rüzgâr da dinmişti. Bir saat sonra kasabaya ulaştılar. Tekrar aynı yerde buluşacaklarını kararlaştırıp birbirlerinden ayrıldılar.

Kasabanın yolları düzgündü. Kimba artık başındaki sepetle koşabiliyordu. Nefes nefese okula gitti. Kapıda bir hademe karşısına dikilip ne istediğini sordu.

Kimba :

— Davullar, kargaları alacak adamların buraya geleceklerini bildirdi, diyerek topladığı yumurtaları gösterdi.

HÜRRİYETTEN SONRA

Şarkı söylemek geliyor içimden,
Delice seviyorum dünyayı,
Açıldı kilitlenmiş ağızlar,
Yazmaz kalem yazar oldu,
Çok şükür öğrendik yaşamayı.

Bebeler hürriyetle yatar,
Hürriyetle kalkar şimdi.
Doğan güneşin ışığında hürriyet var,
Batan güneşte hürriyet.
Çiçeklerde bile bambaşka koku,
Burcu burcu...
Ağaçlar bile bir başka yeşil,
Her nefes alışım bir başka lezzet

Sabih ŞENDİL

Hademe sepete şöyle bir göz atarak :

— Daha gelmediler, dedi. Burada biraz bekle, neredeyse gelirler.

Kimba :

— Peki, deyip basamaklardan birine oturdu. Sepetini de yanına yerleştirdi. çok geçmeden derin bir uykuya daldı. Güneşin kızgın ışıkları altında iki saat kadar uyudu. Acayip çıtırtılar onu tatlı uykusundan uyandırdı. Gerindi, gözlerini kırpıştırarak etrafına bakındı. Görünürlerde kimsecikler yoktu, ama kulağına sesler geliyordu.

Bir de sepete bakınca ne görsün? Yumurtaları karga yavrusu olmamış mı?... Gözlerine inanamadı Yoksa yumurtalar sihirli miydi? Biraz sonra işi anladı, o uyurken kızgın güneş yumurtaları ısıtmış, yavrular çıkmaya başlamıştı.

Tam o sırada adamlar okula yaklaştılar. Hademe onları karşılayıp Kimba'yı göstererek :

— Bu çocuğun satılacak yumurtaları var, dedi.

Adamlardan biri :

— Kaç tane, diye sordu.

Kimba önüne bakarak konuşmaya başladı :

— Şimdilik 8 yumurtam var. Diğerleri karga oldu. Güneşin bana yaptığı iyiliğe bakın! Her halde artık karga parası ödeyeceksiniz öyle değil mi?

— Evet, öyle oğlum, peki ama sen bunları getirdiğinde hepsi yumurta değil miydi?

Kimba akıllıca :

— Yumurtaydı, ama siz o zaman görmediniz, deyince adam gülmeye başladı.

— Bu kadar küçük bir satıcının beni yeneceğini hiç ummazdım, peki öyleyse yavrum, bu seferlik senin yavru kuşlara karga parası ödiyelim. Ama bir daha uçacak kadar büyük karga isterim, deyip parayı uzattı.

Beşlikler, onluklar Kimbanın avucuna sığmadı. O da hepsini boş yumurta sepetine doldurdu.

Kimba'nın hiç bu kadar çok parası olmamıştı. Bununla büyük babasına çok güzel bir hediyeden başka, babasına, annesine ve hattâ kendisine bile bir şeyler alabilirdi.

Böyle tatlı hayaller kurarak babasını bulmaya koştu. Sepetteki paralar şıkırdarken o da neşeli bir şarkı tutturmuştu. Buluşacakları yere yaklaşırken büyük bir karga bağırarak başının üstünden geçti. Kimba aç hayvana elini sallayıp bağırdı :

— Hırsız kuş! Eskiden başımızın belâsıydın. Ama bugün benim çok işime yaradın. Beni zengin ettin.

Gülen OKTAY

Kuşları ne kadar tanıyoruz?

1. **Bir serçe yılda ne kadar yem yer?**
   En az 3 kg. tohum yer.
2. **Evcil papağanlar kaç yıl yaşar?**
   Umumiyetle 75 yıl, bazan da 100 yıl. Avustralya'da bir papağan 125 yıl yaşamıştır.
3. **Hangi kuş en uzak yerlere göç eder?**
   Kuzey Kutbunda yaşayan bir çeşit deniz kırlangıcı. Yazın orada yumurtladığı halde kışı geçirmek için Güney Kutbuna gider.
4. **Kuşların dişi var mıdır?**
   Bugün yeryüzünde yaşayan hiçbir kuşun dişi yoktur.
5. **Geri geri uçabilen kuş var mıdır?**
   Evet. Arıkuşu hem öne doğru, hem de geriye doğru kolaylıkla uçabilir.
6. **Dünyada kaç çeşit kuş vardır?**
   20 000 çeşit.
7. **Hangi kuş tüyleriyle ses çıkarır?**
   Çulluk. Kanatlarındaki tüyleri oynatarak.
8. **Hangi kuşun kanatları ıslık gibi ses çıkarır?**
   Büyük gagalı bir çeşit guguk kuşunun uçarken.
9. **Kuyruğu ve kanadı olmıyan kuş var mıdır?**
   Yalnız Yeni Zelânda'da yaşayan «Kiwi» adındaki bir kuşun kuyruğu ve kanadı yoktur. Ufak, korkak bir hayvandır. Yiyeceğini gece arar.
10. **Kuşlar insanlardan daha iyi görürler mi?**
    Evet. Gözü en iyi gören hayvan kuştur.
11. **Uçan kuşların en büyüğü hangisidir?**
    Albatros. İki kanat ucu arasındaki uzaklık 3,5 - 4 m. gelir.
12. **Kuşlar çok mu yer?**
    Evet. Bazıları 24 saat içinde kendi ağırlıklarının yarısı kadar yiyecek yerler.

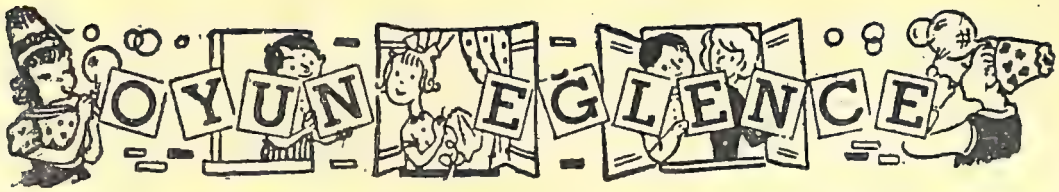

Yeni Kar Oyunları

«ELİM SENDE» OYUNU

Kışın kar yağmasını hepimiz dört gözle bekleriz. Kar yağınca keyfimize diyecek yoktur. Kar neşe, sıhhat ve eğlence kaynağıdır. Daha eğlenceli bir kış geçirmek için hemen bu yeni oyunları oynamağa, kardan bu çeşitli şekilleri yapmağa başlayın.

Bu oyunu oynıyarak hem ısınırsınız, hem de çok eğlenirsiniz.

Karda, resimdeki gibi dolambaçlı bir yol açın. Biriniz ebe olsun, «Elim Sende» oynamağa başlayın. Koşarken kim bu izden çıkarsa ebe o olur.

★

GÖLGE OYUNLARI

Bu sayımızda size iki el ve kolla yapılacak yeni iki gölge oyunu veriyoruz. Bunların biri insan, diğeri de kuğudur. Bir deneyin bakalım, siz de resimdeki gibi yapabilecek misiniz?

Her gece yatarken kendi kendine sor: «Bugün ne iyilik yaptım? Ne gibi bir yardımda bulundum?» diye... Bu soruya verecek güzel bir cevap bulabilirsen, o vakit rahat uyumağa hak kazanırsın!

★

HACIYATMAZ

Yerde giderken kendi kendine taklalar atan bir hacıyatmaz yaparak kardeşinize hediye ederseniz bakın nasıl sevinecek. Bunu yapmak için küçük bir bilye ile biraz karton bulup işe başlayın.

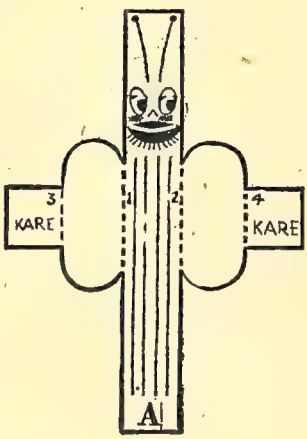

Gördüğünüz şekli bir kartona çizerek üstünü güzelce boyayın. Boyalı tarafı dışta kalmak üzere önce 1 ve 2 No. lu noktalı yerlerden katlayın. Yan kısımlar esas gövdeye dik durumda olsun. Sonra 3 ve 4 No. lu yerlerden katlayın. Bu şekilde her iki kare üstüste gelecektir. Bunları zamkla birbirine yapıştırın. Şeklin A harfiyle gösterilen ucunu da kıvırarak karelerin üstüne yapıştırın. Açık kalan yerden bilyeyi içeriye koyun ve baş kısmını da kıvırarak yapıştırın. Bütün bu işlerin sonunda kapalı bir şekil elde edeceksiniz. Artık hacıyatmaz bitmiştir. Eğik bir yere koyup hafifçe itin. Takla ata ata, tıngır mıngır aşağıya doğru gider.

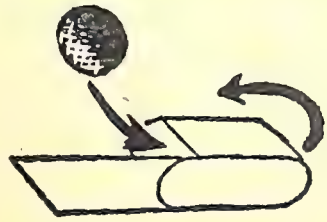

İyi insan ve iyi vatandaş olmanın ilk şartı, başkalarına iyilik yapmak, yardım etmektir.

KARDAN ESKİMO VE KÖPEĞİ

Önce bir kardan adam yapın sonra resimdeki gibi başının etrafını karla çevreleyin. İki kartopu yapıp el yerine koyun. Ufak çöplerden kaş, göz, ağız, burun, saç yapın.

Gövde için bir kar yığını yapın. Sonra büyükçe bir kar topunu buna ekleyin, baş şekli verin. Ayak, kuyruk gibi kısımları da değnekle çizin.

★

KAR TOPU YARIŞI

Yarışa başlama ve bitirme noktalarını seçin ve birer çizgi çizin. Yarışa katılacaklar başlangıç çizgisi üzerinde sıralansın. Büyükçe birer kar topu yapıp yere koyun. Düdük çalınca kar toplarınızı yuvarlıyarak koşmağa başlayın. Bitirme çizgisine ilk ulaşan birinciliği kazanır.

Yarış bittikten sonra elinizdeki kocaman kar toplarıyla güzel bir kardan adam da yapabilirsiniz.

Kara her zaman istenilen şekil verilemez. Elinize aldığınız zaman pul pul ayrılırsa biraz su serpin. Şimdi artık kardan heykelcikler yapmağa başlıyabilirsiniz. Hepsi bitince bir Eskimo köyü ortaya çıkacak.

ELEKTRİKLİ HALI

— Oh, ayaklarım çok üşüyor!... Anneciğim, halının fişini prize sokar mısınız lûtfen?

«Halının fişi olur mu?» diye şaşmayın sakın. Yakın bir gelecekte Avrupa ve Amerika'daki evlerde buna benzer konuşmalar sık sık duyulacak. Daha şimdiden İngiltere'de böyle elektrikle ısınan halılar yapmışlar. Bir fuarda sergileyip satışa bile çıkarmışlar. Bunlar 1000 watlık bir ısıtma sistemiyle kolayca ısıtılıyormuş.

GÖZDEKİ KÖR NOKTA

Gözünüzde de bir kör nokta bulunduğunu biliyor muydunuz?

İnanmıyorsanız hemen aşağıdaki yazılanları deneyin. Sayfayı gözünüzden otuz santimetre kadar uzakta tutun. Sağ gözünüzü kapatıp sol gözünüzle çarpma işaretine bakın. Noktayı da, çarpma işaretini de görürsünüz.

Dergiyi yavaş yavaş gözünüze yaklaştırmaya başlayın, bir ara noktanın kaybolduğunu göreceksiniz.

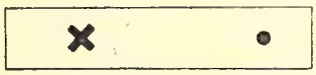

Yaklaştırmaya devam ederseniz nokta tekrar belirir.

PENGUEN

Yumurta biçiminde büyükçe bir kar topu yapın. Bunu kar üzerine oturtup üst kısmını inceltin, yuvarlaklaştırın. Alt kısmına kar ilâve edin. Yan taraflara kanat çıkıntıları yapın. Kömürden göz, havuçtan da gaga yapın.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

YENİ SATIŞ MAĞAZAMIZ

Doğan Kardeş'in Beyoğlunda, Atlas Sinaması bitişiğinde bir satış mağazası açılmıştır. Doğan Kardeş dergisini ve bütün yayınlarımızı burada bulabilirsiniz.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Kardeşlerimizden

27 MAYIS

Şahlanıyor gençlik,
Akıyor Beyazıta seller gibi
Bir yandan İstiklâl Marşı,
Bir yandan Dağ başı...
Karanlık günler gelip
çökmüş,
Yurdumun başına,
Konuşmak yasak, toplanmak
yasak,
Yazmak, misal vermek
Hepsi, yasak, yasak...
Gençlik çağlıyor,
Fakat, o öyle çağlamak değil
Vatan ve millet için,
Şehitler vererek çağlamak...
Gençlik durmaz akar,
Gümüş dereler gibi
Pırıl pırıl.
Bir yandan şehitler verirler
Aliler, İhsanlar, Emeksizler...
Öyle sanıyorum ki,
Kara bulutlar gitti artık,
Kurtardı milleti kötü
günlerden
Gökten nurlu bir ışık gibi
Türk ordusu...

Hülya KANIGÜR

★

ATAM

Seni ben göremedim
O deniz gözlerini,
O güneş saçlarını.
Hayalimde canlandırıyorum,
Kazandığın savaşlarını.
Seni ah bir görseydim,
Öpseydim ellerinden.
Niye anam, evvelden
Doğurmadın beni sen.

Ayşe Bilge Yüceoral

★

MOR DAĞLAR

Şu dağlara bak, mor mor,
Sarkıyor tepelerinden buzlar
Rüzgâr eser fışır fışır
Türkü söyler mor dağlara.

Ayfer TERZİOĞLU

ÖZGÜR TÜRKİYEM

I

Bir şey var içimde bugün, bir şey var
Bayrak bayrak bütün gençlik
Gözlerimden geçiyor.
Öğrenciler, askerler birer Atatürk olmuş
Zulme, geriliğe karşı koyuyor.
Bugün benim bayrağım daha al, daha parlak
Bugün benim bayrağım
Kanımla çiziliyor.
Hürriyet yokedilmez Atam,
Türk ulusu tutsak olmaz.
Şu genç kız kimin kızı?
Bu delikanlı kimin oğlu?
Devrimlerin çiğnenir de izlerin silinirse
Türk ordusu durur mu Atam,
Türk gençliği durur mu?
Varsın kanatlansın birkaç kardeş Tanrı katına
Hürriyet uğruna, vatan uğruna.

II

Aydın Türkiyem bugün bir daha aydın,
Aydın Türkiyem bugün
Yeni doğan çocuk kadar hür,
Tarihe şan veren Türk
Bugün yeniden özgür.

Ersan SÖZER

A Ğ A Ç

Gölgen ne serindir, yaprakların ne renklidir
Çocuklar gelir altına, oynarlar doya doya,
Yanındaki dere arkadaştır o da sana
Adın ağaçtır, herkese neşe saçarsın.

Seyyâl ROTA

★

ÇİÇEK

İlkbaharın süsüdür
Kır çiçekleri
Neşe saçar insana
Binbir kokusu ile

Nadire Akıncan

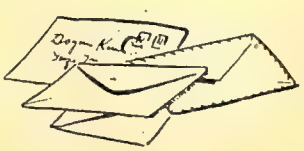

İlk Balığım

BU yaz tatilinde annem, babam ve kardeşimle Erdek'e gittik. Erdek Marmara denizi kıyısında, Bandırmanın yanında çok güzel bir şehir. Deniz kıyısı boydan-boya çay bahçeleriyle dolu. Denizi güzel olduğu için yazın her yerden buraya birçok turist geliyor. Evlere kamplara yerleşiyorlar. Babamın tanıdığı bir öğretmen amca bizi Öğretmenler Kampına yerleştirdi. Her gün motorla plâja gidiyorduk, orada babam bana yüzme ve balık tutma öğretiyordu.

Yine bir gün, Çınarlı dedikleri bir yere gittik. Ba-

bam, koca deniz gözlüğü ile deniz dibini seyrediyor, arada sırada dalıp deniz hayvanlarının kabuklarını çıkarıyordu. Ben de bir olta ile bir kaya üzerine oturmuş, hem babamın dalışlarını seyrediyor, hem de balık tutmağa çalışıyordum. Derken birden oltamın elimi sarstığını duydum. Hemen oltamı çektim. Bir de ne göreyim! Bir karış boyunda, iri bir balık oltamın ucunda sallanmıyor mu. Sevinçle babama, anneme bağırmağa başladım. Babam geldi, «Aferin, koca bir balığı yakalamışsın,» dedi. Balığın ağzından oltayı yavaşça çıkardı. Kıyıda kumlukta hemen bir havuz yaptık ve balığı oraya koyduk. Havuzdaki balığımı herkesi çağırıp gösterdim

Akşama doğru, Erdek'e dönme hazırlıklarına başladık. Babam, «Balığı ne yapacaksın? Eğer kampa götürmeğe kalkışırsan yolda ölür. İstersen haydi onu denize at, zavallı balık ölmemiş olur,» dedi. Bunun üzerine bende balığımı havuzundan aldım. «Balık kardeş, seni denize salıyorum. Bu sana ders olsun. Bir daha her gördüğün yemi sakın yeme. Sonra aç gözlülüğünün cezasını çeker, tavada pişersin ha!» dedim. Patlak gözlerinden öptüm, denize salıverdim. Suda evvelâ şaşırdı, sonra derinlere doğru sevinçle yüzdü gitti.

Deniz ÜNSALAN

BABAM

Benim sevgili babam,
Her gün bizim için
Çalışır durmadan.
Ben de akşam olunca,
Kollarımı açarak,
Onu karşılarım.
Sofra bizim en eğlenceli
yerimiz.
Çünkü biz orada
Hep beraberiz.

Işık ARIKAN

★

ATAMA

Merak ederim
Acaba
Ölünce biz
Nereye gideceğiz?
Diğer Ülkede
Görmek,
Tanımak istediğim
Biri var.
Bütün
Türklüğün,
İnsanlığın babası bu.
Ama
Sanmam ki
Tanıyayım O'nu.
Çünkü O
Herkesin erişemiyeceği
Bir yerde, uzaklarda
Bulunur.

Murat Denizeri

★

BAHAR

Bahar en çok sevdiğim
mevsim!...
Çiçek açar renk renk dallar,
Sarı, beyaz, pembe pembe,
Süslenir çiçekle kırlar.

Yıldız MİLYON

★

KUŞLAR DA AĞLAR MI?

Lâpa lâpa kar yağar
Yiyecek arar yavru kuşlar.
Yiyecek bulamazlarsa,
Yuvalarına uçarlar.
Anne, anne.
Kuşlar da ağlar mı?

Nâlan KAYHAN

★

DERE

Şırıl şırıl akışına,
Bayılırım dere.
Neler söylersin
Kimbilir içinden?...
Şarkı hiç eksik
Olmaz dilinden
Güzel dere.

Lâle ÖZURGANCI

Yazılar

YEŞİL AĞAÇLAR

ÇOK eski zamanlarda bir yıl, kara kış yaklaşmak üzere iken kanadı kırık bir kuş, diğer kuşlarla beraber bütün isteğine, acı acı canı yanmasına rağmen sıcak ülkelere gidememişti. Soğuk günlerde kendisine sığınacak bir yer bulabilmek için ormandaki ağaçlara birer birer yalvarmaya başladı. İlk önce ezile büzüle, ürkek ürkek bir kayın ağacına gitti.

— Ne olur şu halime acı, dedi. Bak, kanadım kırık. Uçamıyorum. Bahar gelinceye kadar yapraklarının arasında oturayım ne olur?

Kayın ağacı:

— Olmaz, diye cevap verdi. Kışın yapraklarım dökülmesin diye kendime çok dikkat etmek zorundayım. Bir de seninle uğraşamam.

Kuş bundan sonra bir meşe ağacından dallarında oturmak için izin istedi. Meşe:

— Bahara daha çok zaman var, dedi. Seni dallarımda oturtursam karnın acıktıkça palamutlarımı yersin.

Kuş meşenin de kendine acımadığını görünce bu sefer söğüde gitti. Söğüt:

— Ben tanımadığım kuşları barındıramam. Başının çaresine bak, dedi.

Zavallı kuş artık nereye gideceğini, kime yalvaracağını bilemiyordu. Ama kırık kanadını yerde sürükliyerek yoluna devam etti. Ansızın bir ses duydu :

— Nereye gidiyorsun küçük kuş?

Kuş başını kaldırıp baktı. Bu soruyu dost görünüşlü küçük bir lâdin ağacı sormuştu. Kuş :

— Bilmiyorum, diye cevap verdi. Gidecek hiçbir yerim yok. Kanadım kırık. Onun için arkadaşlarımın ardından buralarda kaldım. Soğukta ne yapacağım diye çok üzülüyorum.

Lâdin ağacı nezaketle:

—İstersen benim dallarımın arasına buyur, dedi. Bütün kış benimle kalabilirsin. Ben de zaten kendime bir arkadaş arıyordum.

Kuş bu teklifi sevinçle karşıladı. Lâdin ağacına kondu. Çok geçmeden yanındaki çam ağacı seslendi:

— Konuşmalarınızı duydum. İkinizi de soğuk rüzgârlardan koruyacağım. Dallarımla size siper olacağım.

Yakınlarındaki küçük bir ardıç ağacı kuşa:

— Ben de seni bütün kış meyvalarımla beslerim, dedi.

Kuş bu iyiliklere karşı nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu.

Kuşu dallarına almayan ağaçlar onlara küçümsiyerek baktılar. «Biz kanadı kırık bir kuş için keyfimizi bozamayız» dediler.

Birkaç gün sonra havalar soğudu. Ayaz Dede'nin torunları ormanda oynamaya geldiler. Yaramaz çocuklar:

— Buradaki bütün ağaçların yapraklarına birer birer dokunup hepsini dökeceğiz, dediler. Ağaçlar yapraksız kalınca bakalım neye benzeyecekler.

Ayaz Dede küçük kuşun başından geçenleri görmüştü. Yaramaz torunlarına:

— Her ağacın yaprağına dokunmak yok, diye sıkı sıkı tembih etti. Küçük kuşa yardım eden ağaçlar yapraklarını dökmiyecekler.

Böylece soğuk rüzgârlar lâdine, çama, ardıça birşey yapamadılar. Bütün ağaçlar kış gelince yapraklarını döktükleri halde onlar bu güne kadar yemyeşil kaldılar.

Kışın yemyeşil ve yepyeni elbiseleriyle çam ve benzeri ağaçlar, tabiatın bir süsü olarak bütün gözleri okşarlar ve ruhlara sükûnet verirler.

KONGO

(Baştarafı sh. 8 de)

istiyorlardı. Sovyetler Birliği temsilcileri de onların bu emellerini destekliyordu.

Kongo'nun bağımsızlık kazanmasından bir hafta sonra işler karıştı. Lumumba'nın kuvvetleri Belçikalı subaylara isyan ettiler. Binlerce Belçikalı korkuya kapılarak Kongo'dan uzaklaştı. Belçika hükümeti vatandaşlarını korumak için Lumumba'nın karşı koymasına rağmen Kongo'ya 10.000 asker gönderdi. Kongo'nun altı eyaletinden biri olan ve millî gelirin yüzde 60 ını sağlayan Katanga 11 Temmuzda Kongo'dan ayrılarak başka bir cumhuriyet kurdu. Bunun üzerine Kongo hükümeti dışardan yardım istemek zorunda kaldı. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarskjold iyi bir siyaset güderek Kongo'daki olayları bütün Afrika memleketlerini ilgilendiren bir mesele haline getirdi. Birleşmiş Milletlere dahil olan dokuz Afrika devleti temsilcileri Belçikalı askerî birliklerin Kongo'dan çekilmesine, Katanga'nın Kongo'dan ayrılmamasına taraftardılar. Lumumba Birleşmiş Milletlerden askerî yardım isteyince Genel Sekreter iyi bir hareket plânı hazırladı. Tunus, Fas, Habeşistan gibi devletlerin yardımını sağladıktan sonra milletlerarası barış ve güvenliği tehdit eden bu duruma son vermek için Güvenlik Konseyine baş vurdu.

Artık harekete geçme zamanı gelmişti. Tunus, Fas, Habeşistan'dan toplanan askerler uçaklarla Kongo'ya taşındı. Afrika'da görevli İsveç askerleri ile İrlanda' dan, Birleşik Arap Cumhuriyeti ile Sudan'dan gelen kuvvetler de bunlara katıldı.

Durum bu şekilde gelişirken Albay Mobutu idareyi ele alarak Lumumba'yı tevkif ettirdi. Son gelen haberlere göre ise Lumumba öldürülmüştür. Bu olaydan sonra Kongo'daki hava çok daha gerginleşmiştir.

Semra Özin

★

«BİLGİNLER VE BULUŞLARI» NIN ÇÖZÜMÜ

Newton	**Yer çekimi**
Benjamin Franklin	**Yıldırımlık**
Kepler	**Dünyanın güneş etrafında dönüşü**
Madame Curie	**Radium maddesi**
Gutenberg	**Matbaa**
Pasteur	**Kuduz aşısı**
Graham Bell	**Telefon**
Marconi	**Telsiz telgraf**

GÖMÜLÜ HAZİNE

(Baştarafı sh. 34 de)

ladı. Buğdayları ekti. Aradan zaman geçti. Buğdaylar yerden orman gibi fışkırdı.

Yusuf artık buğdayın ne kadar değerli bir hazine olduğunu anlamıştı. Ürünün büyük bir kısmını sattı. Kalan buğdayları ertesi yıl yine tarlaya ekti. Kimbilir, birkaç yıl sonra belki de köyün en zengin çiftçisi olacaktı.

KEMAL REİS

(Baştarafı sh. 12 de)

dırmış olan Kemal Reis, 428 yıl önce bir hileye kurban giderek engin sularda can verdi.

Türkiye'den Mısır'a kereste götüren gemilerin Ege Denizinde Rodos şövalyelerinin hücumuna uğrayıp batırılması üzerine, saldırganlara bir ders vermek için Kemal Reis görevlendirildi.

Donanma Gelibolu'dan yola çıktı. Kahraman Kemal Reis'in bineceği gemiyi bir Macar dönmesi hazırlamıştı. Fakat bu adam, Reis'in bineceği gemiyi çürük bir tekneden seçmiş ve güzelce boyayarak kusurlarını örtmüştü. Bu çürük gemi, tam Rodos önlerine geldiği zaman sert suların göğüslemelerine dayanamıyarak ikiye bölündü ve sulara gömüldü.

★

«HANGİSİ DOĞRU» nun cevapları

1. Tirenien denizinde. 2. Kanuni Sultan Süleyman. 3. Ay. 4. Bazı hayvanların iskeletinden, suyun buharlaşıp içindeki kirecin çökelmesinden. 5. Toros dağları. 6. Pirinç. 7. Sellüloz. 8. Amerika. 9. Kum, soda, kireç. 10. Protein. 11. Saydam taş.

★

BİLMECENİN ÇÖZÜMÜ

Soldan sağa:
1 — Göz, 2 — Ezan, 3 — Mal, 4 — Âlâ, 5 — Kan.

Yukarıdan aşağı:
1 — Geyik, 2 — Öz, 3 — Zaman, 4 — Nal, 5 — Lâf.

Kar, fırtına ve ölüm tehlikelerine göğüs gerilerek

GÜNEY KUTBU

Nasıl Keşfedildi

1911 yılının temmuz ayında bir gün, Roald Amundsen:

— Artık kızaklarımızı hazırlayıp Güney Kutbuna doğru yola çıkma zamanı geldi, diyordu.

Mart ayından yani Antarktikte kış başlangıcından beri Norveçli kâşif Amundsen'le dört arkadaşı Güney Kutbuna gitmek için hazırlanıyorlardı. Antarktik'in dört ay süren gecesinde, kullandıkları her şeyi gözden geçirmişler, eksikleri tamamlamışlardı. Güneşin, ufkun üstünde görüneceği 24 ağustos gününe kadar hazır olmalıydılar.

Daha önce hiçbir kâşif Güney Kutbuna varamamıştı. O yıl iki kâşif grupu buraya gitmeye hazırlanıyordu. Amundsen ve arkadaşları Balinalar Körfezine bakan bir buzulun üstünde bulunuyordu. İkinci keşif heyeti onların 640 km. batısında kamp kurmuştu. Bunun başında bir İngiliz kâşifi olan Kaptan Robert Scott vardı. Her iki grupun da gayesi Güney Kutbunu keşfetmek olduğundan hangi taraf bunu daha önce başaracak diye sanki aralarında bir yarışma var gibiydi.

Amundsen, Antarktik kıtası üzerinde bazı incelemeler yaptıktan sonra, lüzumlu eşya ve yiyecekleri Güney Kutbuna götürmek için tek çıkar yolun Eskimo köpeklerinin çektiği kızakları kullanmak olduğuna karar verdi. Scott ise motorlu kızaklar ve atlar kullanmayı düşünerek keşif plânını ona göre yaptı.

Çok uzun süren karanlık aylar başlamadan önce Amundsen'in adamları kutup yönünde birkaç yüz kilometre uzaklığa kadar bir sıra yedek erzak deposu yapmışlardı. Eğer içlerinde çok büyük ağırlıkta yiyecek bulunmazsa kızaklar daha hızlı yol alacak, böylece hedefe daha çabuk varabileceklerdi. Aynı zamanda yol boyunca geçtikleri depolardan gereken yiyecek ve eşyaları almak zor bir şey olmıyacaktı. Yapılan bu hazırlık sonradan çok işlerine yaradı.

Amundsen'in astronomik çalışmalarla önceden hesapladığı gibi karanlık ve alaca karanlık mevsimden sonra güneş 24 ağustosta ilk defa meydana çıktı. Ama hava son derece soğuktu. O soğukta uzun bir yolculuğa dayanabilmeleri imkânsızdı. Eylül ayında da termometredeki cıva pek yükselmemişti. Norveçliler seyahate başlamak için sabırsızlanıyorlardı. Beklemekten usanmışlardı. En çok, Scott onlardan önce yola çıkıp hedefe varacak diye endişe ediyorlardı. Amundsen :

— Merak etmeyin, Scott'un atları bu soğukta adım atamaz, diyerek onları yatıştırdı. Kutup soğuğuna dayanabilecek tek hayvan köpektir.

19 ekimde yola çıktılar. Soğuk biraz şiddetini kaybetmiş, güneş ufuktan yükselmişti. Amundsen, her biri on üç köpek tarafından çekilen dört kızak ve dört adamla Balinalar Körfezinden ayrıldı. Kızaklara, yiyecek depolarından birincisine gelinceye kadar yetecek miktarda yiyecek yüklenmişti. Her kızakta ne kadar yol alındığını gösteren bir ölçü aleti vardı.

Başlangıçta seyahat oldukça rahat ve tehlikesiz

KIŞ İÇİN

Bir bakarız kış bastırıvermiş,
Silinivermiş göğün maviliği.
Değişmiştir şehir birdenbire,
Tütmiye başlar damlarda bacalar,
Bütün gün lâpa lâpa kar yağar.

Kırlar bembeyaz, şehir bembeyaz,
Derken bir sis çöker, kaybolur her şey.
Tilkiler sokaklara mı inmiş,
Nereden geliyor bu uğultular?
Acaba yerinde mi karşıki dağlar?

Sonunda sis gider, dünya ortaya çıkar,
Ah kar yağar, lâpa lâpa kar yağar...

Hasan Lâtif SARIYÜCE

★ İstekle başlanan bir işin yarısı yapılmış sayılır.

geçti. Ama öyle bir zaman geldi ki, üstünden geçtikleri uçsuz bucaksız buz kütlesinde yer yer birçok yönlerde uzayan derin yarıklarla karşılaştılar. Bu tehlikeli bölgeyi geçerken çok dikkatli davranmaları gerekiyordu. Bundan başka dondurucu rüzgârla beraber havada savrulan kar, yollarını bulmalarını bir kat daha güçleştiriyordu. İkide bir yarıklara doğru gittikleri anda birdenbire köpekleri durdurup çok müthiş tehlikelerden kurtuluyorlardı.

Bir sefer kızaklardan biri kaydı. Arka tarafı bir uçurumun kenarında havada kaldı. Kızağı süren adam gayet çevik davranarak köpeklere bağlı olan kayışlara asıldı. Ama eşya yüklü kızak çok ağırdı. Adamın olanca kuvvetiyle durdurmaya çalışmasına rağmen gittikçe uçuruma doğru kayıyordu. Köpekler de yavaş yavaş kızakla birlikte sürükleniyorlardı. Birkaç saniye sonra kızağı da, köpekleri de tehlikeden kurtarmak mümkün olamıyacaktı. Adam ümitsizlikle :

— Artık tutamıyorum, diye haykırdı.

Tam o sırada arkadaşları yardıma koştular. Kızağın kayışlarına uzun ipler bağladılar. Köpekler çözülüp onların yerine koşumlar başka bir kızağa bağlanıncaya kadar iplere asılıp kızağı olduğu yerde tuttular. Ondan sonra kendi tuttukları ipleri de bu kızağa bağladılar. Amundsen, bu güç durumda ani bir karar vererek :

— Kızaktaki eşyaları kurtarabilmek için oraya bir adam indirmemiz gerekiyor, dedi. Yükü bağladıktan sonra kızağı geriye çekmek daha kolay olur.

Bütün arkadaşları bu tehlikeli işe atılmaya gönüllü idi. İçlerinden birini seçti. Adamın beline uzun bir ip bağlandı. Uçurumun kenarında asılı duran kızağın yanına indirildi. Yanına başka bir ip daha sarkıtıldı. Adam eşyaları birer birer ipe bağladıkça yukarı çekiyorlardı.

Adam uçurumdan çıkarılınca Amundsen sordu :

— Aşağıda gördüğün manzara nasıldı?

— Öyle pek hoş bir manzara değildi. Her tarafta sivri sivri buzlar vardı. Sizin bulunduğunuz parça sanki kopacak gibi duruyordu.

Büyük bir tehlike atlatmışlardı, ama sonunda içindekilerden başka kızağı da geriye çekebilmişlerdi.

O gün istedikleri kadar yol alamamış oldukları halde Amundsen kamp kurmalarını söyledi. Fırtına çok şiddetlenmişti. Kızaklardan birkaç metre ilerisini görmek mümkün olmuyordu. Başka bir kazayı göze alamazlardı. Birkaç saat dinlendikten sonra yeniden yola çıkmaya hazırlandılar. Bu sefer gittikleri yönü değiştirip uçurumlu alandan geçmiyen bir yol aradılar. Ondan sonra yeniden kutba doğru ilerlediler.

17 kasımda kızaklardaki ölçü aletlerine bakınca Balinalar Körfezinden ayrıldıktan beri 720 km. kadar yol aldıklarını öğrendiler. Şimdi yüksek bir dağ silsilesine gelmişlerdi. Zirvelerinin yüksekliği 700 metre ile 3300 metre arasında değişen bu dağ silsilesini aşmak adamları epeyce düşündürüyordu, ama Amundsen bunları görünce çok heyecanlanmıştı. Tahminine göre, bu dağ sırası aşıldıktan sonra iç tarafta Güney Kutbunun bulunduğu merkezî bir yayla vardı. Bu yüzden önündeki yüksek tepelere bakarken güvenle :

— Geçecek bir yol buluruz arkadaşlar, diyordu.

Tepelerin arasındaki geçitler adamların korktukları kadar zorlu değildi. İlk yamaçlara kolayca tırmandılar. Ondan sonra karşılarına küçük ve dik buzullar çıktı. Bu buzulların tepesine çıkabilmek için bir tek kızağa yirmi köpeği birden koşmak gerekiyordu. Bütün bunlara rağmen keşif heyetinin merkezî yaylâya girebilmesi için yalnız dört gün kâfi gelmişti. Amundsen :

— Buradan sonra bu kadar çok köpeğe ihtiyacımız olmıyacak, dedi. Yedikleri yiyecekler bize çok ağırlık veriyor. Köpekleri başıboş bırakacak olursak açlıktan ölecekler. En iyisi içlerinden birkaçını vurmak.

Bu köpekleri kendi elleriyle öldürmek adamların o zamana kadar yaptıkları en

azap verici işti. Ama bunu yapmak zorundaydılar.

İki gün dinlendikten sonra yaylanın üstünde bulunan kutba varmak üzere yeniden yola çıktılar. Geçecekleri yolun dümdüz olacağını sanmışlardı. Yayla güney batıya doğru gerçekten dümdüz uzanıyordu. Ama onlar tam güneye doğru gitmek zorundaydılar. O yönde toprak uzun sırtlar halinde dalgalanıyordu. Bu sırtları aşmak tehlikeli olmaktan çok yorucuydu.

Günler geçtikçe Güney Kutbuna yaklaşıyorlardı. Amundsen, aynı hızla gitmeye devam ederlerse 14 aralıkta hedefe varacaklarını hesaplamıştı. Adamlar, kâşif Scott'un atları kendi köpeklerinden daha mı çok yol aldı diye merak ediyorlardı.

14 aralık günü geldi çattı. Kızaklardaki ölçü aletlerinin gösterdiğine göre, tam Güney Kutup noktasına gelecek kadar yol almışlardı. Hemen orada mola verip aletlerle güneşin yerini ve hareketlerini kontrol ettiler. Bu incelemelerin sonunda gerçekten kutup noktasında olup olmadıkları anlaşılacaktı. O sırada adamlardan birkaçı da yakınlarında diğer keşif grupunun izlerini aradılar. Görünüşe göre, kendilerinden önce oraya hiçbir insan ayağı basmamıştı.

Amundsen'in incelemelerine dayanarak adamları «Güney Kutbuna geldik» diye sevinç içinde bayram yapmaya başladılar. Hemen Norveç bayrağını çıkarıp buzların üstüne diktiler. Bayrak çekilirken beş kahraman Norveçli, kıralları adına ülkeyi fethettiklerine hep bir ağızdan and içtiler.

Çadırın içinde dinlenen adamların yüzünde büyük iş başarmanın sevinci okunuyordu. Sevinç onları adeta çocuklaştırmıştı. Ellerine geçen bütün eşyaların üstüne «Güney Kutbu» kelimelerini yazıyorlardı.

Ertesi günü daha büyük bir dikkatle yapılan araştırmalar, kutup noktasının 8-9 kilometre ilerde olduğunu gösteriyordu. Eşyalarını toplayıp, bu noktaya geldikleri zaman sağlam bir buz tümseğinin üzerine çadır kurdular. Norveç bayrağını da çadırın tepesine çektiler.

Amundsen, Güney Kutbundan ayrılırken bu çadırı olduğu gibi bırakmış, Kaptan Scott'a da bir mektup yazarak çadıra koymuştu. Bir ay sonra Amundsen, Antarktikte kurduğu esas kampına dönerken Scott'la adamları ancak Güney Kutup noktasındaki çadıra varabilmişlerdi. Onlar yürüyerek geliyorlardı. Motorlu kızaklarıyla atları bir işe yaramamıştı.

Böylece bütün dünya Roald Amundsen'in içinde bulunduğu şartlara uymasını bilen bir kâşif olduğunu öğrenecekti. Gerçekten Güney Kutbuna yapılan keşifte karşılarına çıkan güçlüklere öyle yenilmez iradelerle, kuvvetli köpeklerden başka hiçbir şey dayanamazdı.

★

ATATÜRK DEYİNCE...

(Baştarafı sh. 6 da)

line getirdi. Onun en büyük emeli, milletini daima daha ileri götürmek ve çağdaş medeniyet düzeyinin üstüne çıkarmaktı.

Büyük Nutkunun sonunda Atatürk, gözleri yaşla dolu dolu, üzerine titrediği eserini gençliğe emanet etti.

Atasına bağlı gençlik, bu büyük eseri, namus, şeref, vatan ve bayrak gibi en kutsal bir emanet olarak canı bahasına koruyacak ve daha da ileriye götürecektir.

Son hürriyet savaşında ağabeyleriniz, bu kutsal emaneti en çetin şartlar altında bile koruyarak şehitler verdiler. Sizlere de bu büyük eseri daha iyi tanımak düşüyor. İşte bu sayfayı bunun için açtık.

Mustafa BAYDAR

ŞAMPİYON KİTABIMIZ :

Dede Korkut Masalları

Milletlerarası Andersen Armağanının 1960 Şeref listesine giren 25 kitaptan biridir.

Masal babamız Eflâtun Cem Güney'in bu güzel eserini her Türk çocuğu okumalıdır.

İyi kâğıtlı, renkli resimli, ciltli
10 lira

P. K. 1146 İstanbul
adresine 10 lira gönderirseniz posta ile adresinize yollanır.

★

HALİME

Bir Anadolu kızının romanı

Bir Alman kadın yazarının yazdığı bu güzel, heyecanlı romanı büyük küçük herkese salık veririz.

İyi kâğıtlı, resimli, ciltli, renkli kapaklı
10 lira

P. K. 1146 İstanbul
adresine 10 lira gönderirseniz posta ile adresinize yollanır.

SAVANNAH

(Baştarafı sh. 4 de)

kalkarak, Atlantiki aşıp, 25 günde İngilterenin Liverpool limanına varan ilk buhar gemisinin adıdır. Fakat bu yandan - çarklı küçük gemi, seyahatinin en büyük kısmını yelkenle yapmış, makinelerini az kullanmıştır. Sebebi de bütün yola yetecek kadar kömürü almasına tekne hacminin yetmemesi idi. Gene tatlı su deposu küçük olduğu için kazana deniz suyu alıyor, bu yüzden borular ikide birde tuzla tıkanıyor, tuzları kazımak için kazan söndürülüyor, yelkenler açılıyordu.

Bu vapur, «bedava» bile bir tek yolcu alamamıştı, o kadar küçüktü.

Amerika, atom devrinin ilk yolcu gemisine buhar devrinin bu ilk «yolcu» gemisinin hâtırasına saygı olmak üzere SAVANNAH adını vermiştir.

Savannah 32 milyon dolâra (320 milyon Türk lirasına) mal oluyor. Bu kadar para ile o büyüklükte iki gemi yapılabilir. Gemi 60 yolcu ve 10 bin ton yük taşıyacaktır, hızı 22 deniz mili (41 km.) dir.

Nihayet 60 yolcu ile on bin ton yük alıp 22 deniz mili hızla taşıyacak bir gemi için sırf «atom gemisi» diye bu kadar büyük para harcamanın ne mânası var? diyebilirsiniz. Öyle ya, 50, 60, 83000 ton hacminde 25-32 mil hızla giden, yüzlerce yolcu taşıyan birçok muazzam transatlantik vapurları arasında Savannah neye yarıyacak? İşte cevabı: Savannah türbin makinalı bir buhar gemisidir. Fakat ne kömür yakar, ne mazut. Kullandığı yakıt uranium - 235 dir. Bunun atomlarından doğan yüksek ısı ile kazandaki su buhar olur ve makineyi işleterek gemiyi ilerletir.

Fakat bu koca gemi saatte 22 mil hızla okyanuslarda dolaşırken ne cins ve ne miktar yakıt sarfeder, dersiniz? Ben söyleyiverey im:

ÜÇ BUÇUK YIL süren bir seferde **yalnız 57 kilo** Uranium-235 maddesi; aynı güçte (yani 20.000 beygir kuvveti) âdi bir buhar gemisinin aynı hızla giderken **yalnız bir günde** sarfedeceği yakıt ise 125 ton mazuttur.

İşte sulh içinde insanların hayrına kullanılacak atom gücünün ne büyük fayda sağlıyacağının canlı bir gösterisi.

İlk atom yolcu gemisi SAVANNAH bütün dünyaya bunu göstermeğe yarayacaktır. **A. B.**

★

«Kim Biliyor?»un cevapları

1. Paris şehrinde bulunan bu çelik kule 325 metre yüksekliktedir. Asansörle tepesine kadar çıkılabilir. Havanın berrak olduğu günlerde buradan 130 - 140 km. uzaklıktaki yerler bile görülebilir. Kuleye elli yıldan daha fazla bir zaman önce bunu yapan Gustave Eiffel'in adı verilmiştir.

2. Milâttan 3000 yıl önce.

3. Sünger taşı suyun üstünde yüzer. Bu taş delikli olduğu için çok hafiftir. Bu cins taşların şu şekilde meydana geldiği ileri sürülüyor : Mağmadan içinde birçok gazlar bulunan bir kısım yeryüzüne çıkıyor. Üzerindeki basınç ve sıcaklık kalkınca ansızın soğuyor, delikli bir kaya oluyor. Zamanla deliklerdeki gazlar uçup gidiyor.

4. 10 bin kilo.

5. Kanatlarının çırpıntısından.

6. Güney batıdan.

7. Sismograf.

8. Beceriksiz, şapşal.

Penguenler Resmigeçidi

(Baştarafı sh. 31 de)

durdururlar. Böylece penguenlerin geçtikleri yolda her zaman sıra sıra otomobiller bulunur.

Penguenlerin şehirde gezinti yapmaları herkesi şaşırttığı halde akıllı kuşlar buna çok alışmışlardır. Kendilerini seyredenlerin meraklı bakışlarına aldırış etmeden yollarına devam ederler. İlgilerini çeken bir şeyle karşılaşırlarsa arsız çocuklar gibi hemen el sürmeye kalkışmazlar. Yalnız durup hayretle bakarlar.

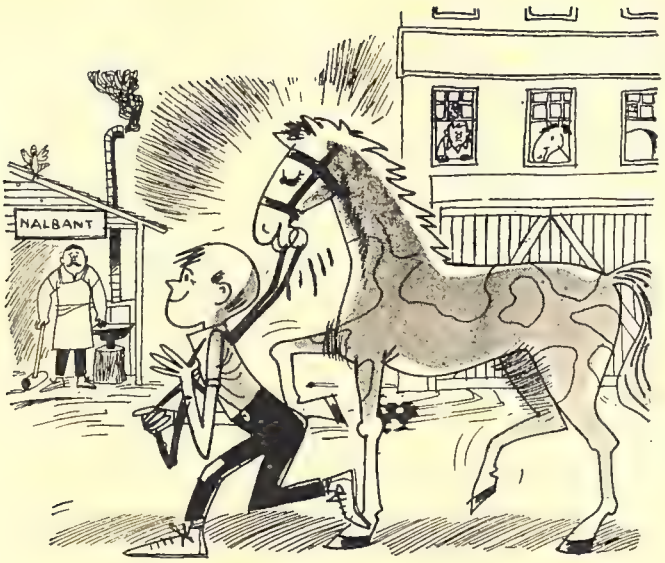

HASTA AT

KÜÇÜK Yalçın sabırsızlıkla beklediği tekerlek seslerini duyunca arabaya doğru koştu.

— Doktor amca, doktor amca, diye seslendi.

Doktor :

— Ne istiyorsun yavrum, diyerek etrafına bakındı. Gözleri karanlığa alışıp Yalçın'ı tanıyınca yumuşak bir sesle:

— Yalçın oğlum neyin var, diye merakla sordu. Yoksa çiftlikten biri mi hastalandı?

Doktor, Yalçın'ı beş yıldan beri tanıyordu. Yalçın bir sel felâketinde annesini, babasını kaybetmiş, doktorun yakın akrabası olan Hasan bey de çocuğu alıp çiftliğe getirmişti. Bu anlayışlı, sessiz çocuk az zamanda kendini bütün kasaba halkına sevdirmişti.

Doktor çocuğun üzüntülü yüzünden çok önemli bir şey olduğunu sezmişti.

Yalçın acele acele :

— Hasan amcaların hepsi iyi, dedi. Yardıma ihtiyacı olan benim. Akıl danışacak başka kimsem yok. Onun için size geldim.

Doktor :

— Peki Yalçın, eğer elimden gelen bir şeyse seve seve yaparım, diyerek elini soğuktan titreyen çocuğa uzattı. Şimdi arabaya bin. Bana ne olduğunu anlat da meraktan kurtulayım.

Üzüntüsü hafifleyen Yalçın doktorun yanına oturarak konuşmaya başladı:

— Hasta olan atım. Çok hasta. Nalbant dükkânındaki çocuk mutlaka öleceğini söylüyor. Ahırdaki uşaklar da öyle dediler.

Doktor çok şaşırmıştı.

— At senin mi Yalçın? Senin atın var mıydı?

Doktor, Hasan Beyi çok iyi tanırdı. Kasabanın ileri gelenlerinden biriydi. Doğruluğu ile ün salmıştı. Ama kimse onun önemli bir cömertliğine şahit olmamıştı. İyi kalbli bir adamdı. Yalçın'ın üstünü başını giydirip okula yollardı. Ama doktor, Hasan Beyin çocuğa bir at hediye edeceğini ummuyordu.

Yalçın :

— Geçen gün kasabamıza bir adam geldi, diyerek anlatmaya başladı. Bir sürü atı vardı. Eğer kendisine yardım edersem birini bana vereceğini söyledi. Ben de elimden geleni yaptım. Adam giderken atlardan birini bana bıraktı. Meğerse at hastaymış. Nalbanta götürüp gösterdim. «Bu çok yaşamaz. Adam hasta hayvandan kurtulmak için sana vermiş,» dedi.

Doktor :

— Mesele anlaşıldı, diye mırıldandı. Haydi şimdi at nerede gidip bir görelim.

— Atımı önce çiftliğe götürdüm. Hasan amca hasta diye atlarının yanına koydurmadı. Ben de alıp okul bahçesine götürdüm. Sonra yola çıkıp arabanızı beklemeğe başladım. Bana yardım edeceksiniz değil mi?

— Yavrum biliyorsun ben doktorum. Veteriner değilim. İnsanlara bakarım. Ama senin atını iyileştirmek için elimden geleni yapacağım.

Okula geldiler. Hasta at okul kapısının yanında bir kestane ağacına bağlıydı. Başını önüne eğmiş duruyordu.

Yalçın :

— Ölmiyecek değil mi, doktor amca? Ne olur ölmesin, benim atım, diye yalvarıyordu.

— Oğlum, şimdi sana kesin bir şey söyliyemem. Bir kere burası çok karanlık, atını iyice göremiyorum. Sonra hava da çok soğuk, önce onu sıcak bir yere götürmek lâzım. Eğer zatürreeye tutulmuşsa sağlam hayvanların yanına bağlamak doğru olmaz. Benim ufak bir ahırım var. Oraya götürelim. Sonra hastalığını anlamaya çalışırız.

Bir saat sonra hasta at doktorun ahırında samanlar içinde yatıyordu. Üstünü kalın bezlerle iyice örtmüşlerdi.

Doktor amca elinde fenerle geldi. Atı iyice muayene ettikten sonra dedi ki :

— Hayvancağız zatürree

olmuş; güçlükle nefes alıyor. Kulağını göğsüne koy, bak nasıl hırıltılı bir ses duyacaksın. Atını iyileştirmek için gerekli ilâçları şimdi kasabada bulamayız. Bu hastalıkta iyi bakımla da çok şey başarılır. Hayvana tertemiz bakacaksın. Sıcak tutacaksın. Bol bol temiz su vereceksin.

Büyük bir dikkatle doktorun sözlerini dinleyen çocuğun gözlerinde bir ümit ışığı belirmişti.

Doktor kapıdan çıkarken:

— Biz elimizden geleni yapacağız. Ama yine de sen pek çok ümitlenme. Eğer Hasan amcan izin verirse sen atının yanından ayrılma. Buradaki samanlarla onu bol bol besle.

Doktor çıkınca Yalçın atına dönüp:

Sana çok iyi bakacağım sevgili atım. Bu dünyada senden başka kimsem yok.

İki hafta sonra Yalçın büyük bir sevinçle atını nalbant dükkânının önünden geçiriyordu. Artık iyileştiği için onu Hasan amcanın atlarının yanına koyabilirdi. Hayvan epeyce zayıflamıştı, ama kuvvetli görünüyordu.

Yalçın atın boynunu okşayıp kulağına fısıldadı:

Yavaş yavaş yürü de senin ne kadar güzel olduğunu herkes görsün. Eski sahibin böyle sapasağlam görse kimbilir ne kadar şaşırır.

★

TUTUMLU OLALIM

Her kardeşin bir kumbarası olmalı. Yapı ve Kredi Bankasından alacağınız kumbaralı bir İkramiyeli Aile Cüzdanında hem para biriktirir, hem de bankanın zengin ikramiye çekilişlerinde talihinizi denersiniz. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından birçok çocuğa apartman dairesi ve çeşitli para ikramiyeleri çıkmıştır.

HANGİSİ DOĞRU

1. **Lipari adaları nerededir?**
   Tirenien Denizinde - Atlas Okyanusunda - Ege Denizinde.
2. **Mohaç Savaşını hangi padişah yapmıştır?**
   Yavuz Sultan Selim - Kanunî Sultan Süleyman - Yıldırım Beyazıt.
3. **Met ve cezir olayına sebep olanlar?**
   Güneş - yıldızlar - ay.
4. **Kireçtaşı nasıl meydana gelmiştir?**
   Lâvların soğumasından - bazı hayvanların iskeletinden - suyun buharlaşıp içindeki kirecin çökelmesinden.
5. **Gülek Boğazı hangi dağların üstündedir?**
   Doğu Karadeniz dağları - Toros dağları - Karasu - Aras dağları.
6. **Doğu ve güney Asya memleketlerinin en önemli besini nedir?**
   Buğday - mısır - pirinç.
7. **Fotoğraf filmi neden yapılır?**
   Sellüloz - cam - nylon.
8. **Yucatan yarımadası nerededir?**
   Asya - Amerika - Avrupa.
9. **Aşağıdaki maddelerden hangileri cam yapımında kullanılır?**
   Kum, kil, soda, kireç, çimento, mika, tuz.
10. **Hurmada en fazla bulunan besin veya vitamin nedir?**
    A vitamini - protein - glikoz.
11. **Mika nedir?**
    Saydam taş - cam - plâstik madde.

(Cevabı sh. 43 de)

FİL NASIL TARTILDI?

(Baştarafı 32 de)

iyi biliyordu.

Hemen adamlara emirler vermeye başladı.

— Buraya kocaman kayalar taşıyın. Ben dur deyinceye kadar mavnayı taşla doldurun. Bu iş de bitince Tsong bir kantar istedi.

Kantar gelince çocuk kayaları ipe bağlayıp teker teker tarttırdı. Her birinin ağırlığını yazdı. Bunların toplamını bulup doğruca saraya koştu.

Başvezir oğlunu, bu kadar çabuk karşısında görünce gülümsiyerek dedi ki:

— Ne oldu, fikrinden caydın galiba?

Tsong hiçbir şey söylemeden kâğıdı uzattı:

— İşte filin ağırlığı!

Babası:

— Pekâlâ bunun doğru olduğunu nereden biliyorsun, deyince Tsong filin ağırlığını nasıl bulduğunu anlattı.

— Size bu işi başaracağımı söylememiş miydim? Önce fili mavnaya bindirdim. Suyun geldiği yeri işaretledim. Sonra onun yerine bir sürü taş koydum. Suyun yine aynı hizaya gelmesine çok dikkat ettim. Sonra da taşları kantarla tartıp ağırlıklarını topladım.

Babası göğsü kabararak:

— Görüyorum ki, sözünü yerine getirdin, dedi. Şimdi sıra bende. Gelecek ay güneydeki dostlarımızı ziyarete sen gideceksin. Şimdiden hazırlığa başla bakalım.

HAYVAN DOSTLARI

Doğan Çeliktürk

Ender Köksal

Ali Ilgazlı

Tuncay Işık

Suat Gencay

Suzan Tezcan

Yaman Akar

Ilhan Altınsoy

Ender Akkurt

Ahmet Engin

Nezih Külâhlı

Nejdet Amaç

Bilge Boydan

Yurdagül Turan

Meral Karayeğen

Meral Elçin

Ender Akkurt

Erkan Gürel

Ayşe Bilge

İbrahim Çakıroğlu

Suat Gencay

Nilgün Kip

Nevzat Özgüven

REHBER AMCA

Sen de rehberim diye geçiniyorsun! Ben Pisa'ya meşhur eğri kulesini görmeğe gelmiştim. Hani nerede?
Bakın, işte bu.
Görülecek daha çok şeyimiz var. Ayağınızı biraz çabuk tutun.
Pisa'da iki eğri kule olduğunu hiç duymuş muydunuz?
Asıl kule bu!
Meşhur bilgin Galileo denemelerini burada yapmış, ayrı ağırlıkta iki cismin aynı anda yere düştüklerini ispat etmiştir.
Siz de bir kere denemek istemez misiniz? Önce hafif bir şey atalım. Meselâ şapkanız. Şimdi de ağır bir cisim lâzım.
Meselâ sen!

ALEV İLE ATEŞ

ÇİZEN MISTIK

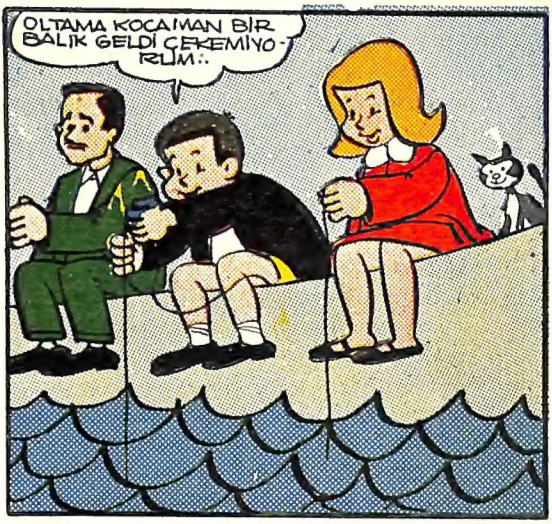

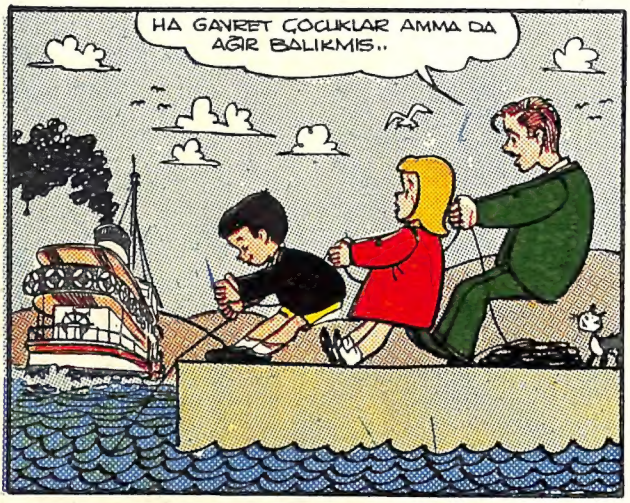

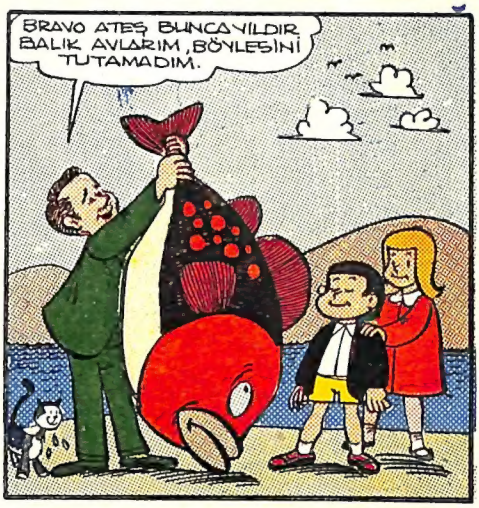

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.